

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE TEMEL EĞİTİMİN GELİŞİMİ

HAZIRLAYAN
Hülya ATEŞ

41413

DANIŞMAN
Prof. Dr. Kemal AÇIKGÖZ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İZMİR
1995

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sekiz yıllık temel eğitim (ilköğretim) okullarının planlanması, örgütlenmesi, öğretim programları ve yönetimine ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı düzenlemeleri, öğretmen ve yöneticilerin uygulamaya dönük görüşlerini belirlemektir.

Araştırmada, bilgi toplama aracı olarak iki kısımdan oluşan anket kullanılmıştır. Anketin birinci kısmında, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin kişisel özelliklerini saptamaya yönelik sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise, ilköğretim okullarına ilişkin olarak öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini saptamayı amaçlayan 40 soru bulunmaktadır. Öğretmen ve yöneticilerin bu konudaki görüşleri her sorunun yanında yer alan, dört noktalı likert tipi bir ölçekle saptanmıştır.

Araştırma, Denizli ilinde bulunan üç ilköğretim okulunda; 97 öğretmen ve 14 yönetici üzerinde yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde frekans değerleri ve yüzde değerleri, ayrıca öğretmen ve yöneticiler arasında görüş farklılığı olup olmadığını yoklamak için kay kare testi uygulanmıştır.

Araştırmada ilköğretim okullarının planlanmasına, örgütlenmesine, öğretim programlarına ve yönetimine ilişkin elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

SUMMARY

The aim of this research consist of planning and organizing the basic educational schools (eight-year schools) and looking for the answer to the questions of what the opinions of the instructors and directors dealing with practicing in the future are, by distinguishing the arrangement of The National Education Ministry about teaching programmes and management.

In the research the survey which consists of two parts has been used as a source collecting knowledge. The things which are presented in the first part of the survey are the questions of finding out personel characteristics of the instructors and directors in the primary school education. The second part consists 40 questions which aim to find out the opinions of instructors and directors about primary school education. The ideas of the instructors and directors about these subjects are determined by a likert type of criterion with four full stops, which is next to each question.

The research has been practiced on 97 instructors, 14 directors in three primary schools in Denizli. In the statistics analysis of date which are handed by research it has been determined by the frequency and percentage values. On the other hand kay square test is applied to be able to test whether there are any differences in the opinions of the instructors and directors or not.

In the research, lost of hypothesis about organizing of primary school education, the data about teaching programmes and management have also been evaluated.

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 10.04/95 tarih ve ..8.. sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğrenim Yönetmeliği'nin ..9.. maddesine göre Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hülya Ateş'in "Türk Eğitim Sisteminde Temel Eğitimin Gelişimi" konulu tezi incelenmiş ve aday 25.05/95 tarihinde, saat 13:00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 75 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin BAŞARILI olduğuna oy ÇOK İYİ ile karar verildi.

ÜYE

Prof. Dr. Enver Tahir Rıza

BAŞKAN

Prof. Dr. Kemal Halisöz

ÜYE

Doç. Dr. Mustafa Mehmet

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "Türk Eğitim Sisteminde Temel Eğitimin Gelişimi" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03.04./1995

Hülya ATES

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, sekiz yıllık ilköğretim (temel eğitim) okullarının;
-planlanması,
-örgütlenmesi,
-öğretim programları,
-yönetimine ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı düzenlemeler ile yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya dönük görüşlerinin neler olduğunun saptanması amaçlanmıştır.

Araştırmada Denizli ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin görüşleri anket yoluyla toplanmış ve veriler yorumlanmıştır.

Araştırmanın yürütülmesi sırasında pek çok kişinin olumlu katkıları ve yardımları olmuştur. Bazılarını burada anmak bana mutluluk verecektir.

Öncelikle anketi sabırla yanıtlayan öğretmen ve yöneticilerin çabalarına teşekkür etmek isterim.

Araştırmanın her aşamasında yardımını gördüğüm Pamukkale Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Hasan Erçelebi'ye, istatistiksel işlemlerde yardımcı olan Pamukkale Üniversitesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Mevlüt Türe'ye içtenlikle teşekkür ederim.

Bu arada sevgili Aytekin, Birsen, Emel, Gökhan, Havva, Melek ve Vesile'ye de desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tez çalışmalarım süresince, yardım, güven ve desteğini gördüğüm tez danışmanım Prof. Dr. Kemal Açıkgöz'e teşekkür etmenin yeterli olmadığı kanısındayım.

Denizli, Şubat1995

Hülya ATEŞ

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU.....	I
ÖZET.....	III
SUMMARY.....	IV
TUTANAK.....	V
ONAY.....	VI
ÖNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	4
Alt Problemler.....	4
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	7
Araştırmanın Modeli.....	7
Evren ve Örneklem.....	7
Verilerin Toplanması.....	10
Anketin Geliştirilmesi.....	10
Verilerin Çözümlemesi.....	11
Sınırlılıklar.....	12

BÖLÜM III

TEMEL EĞİTİM OKULLARININ TARİHİ GELİŞİMİ.....	13
Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	13
Cumhuriyet Dönemi.....	14
İLKÖĞRETİM KURUMLARININ AMAÇLARI.....	18
MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA TEMEL EĞİTİM.....	20
HÜKÜMET PROGRAMLARINDA TEMEL EĞİTİM.....	23

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR	25
Planlama Sürecine İlişkin Bulgular.....	25
Örgütlenme Sürecine İlişkin Bulgular.....	28
Yönetim Sürecine İlişkin Bulgular.....	30
Öğretim Programları Sürecine İlişkin Bulgular.....	33

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	39
Sonuçlar.....	39
Öneriler.....	40
KAYNAKÇA	42
EKLER	
EK 1-İlköğretim Okulu Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi.....	44
EK 2-Uygulanan Anket Örneği.....	45
EK 3-Denizli İli Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Onayı.....	48

TABLULAR LİSTESİ

	SAYFA
1-Deneklerin Görev Yaptıkları Okullara Göre Dağılımı.....	7
2- Deneklerin Kaç Yıllık Öğretmen Oldukları.....	8
3- Deneklerin Bir İlköğretim Okulunda Görev Yapma Süreleri.....	8
4- Deneklerin Branşı.....	8
5- Deneklerin Cinsiyeti.....	9
6- Deneklerin Mezun Oldukları Okula Göre Dağılımı.....	9
7- Deneklerin Görev Türleri.....	10
8- 1993-1994 Öğretim Yılı İçin İlköğretim Okulları Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	18
9- Öğretmen ve Yöneticilerin Planlama Sürecine İlişkin Görüşleri.....	26
10- Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütleme Sürecine İlişkin Görüşleri.....	29
11- Öğretmen ve Yöneticilerin Yönetim Sürecine İlişkin Görüşleri.....	32
12- Öğretmen ve Yöneticilerin Öğretim Programları Sürecine İlişkin Görüşleri.....	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın gerekçesi, problemi, alt problemleri, amacı, önemi, tanımlar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

Problem Durumu

Eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972, s.12). Eğitim toplumsal bir kurumdur. Eğitim kurumu, toplumun bireyleri arasında oluşan eğitsel ilişkileri anlatır. Bir toplumda her bireyin yaşamını sürdürmek, toplumsal üyelik görevini yerine getirmek, toplumda kendine bir konum sağlamak için bazı davranışları öğrenmesi gerekir. Birey bu davranışları öğrenmek için, toplumda bunları bilen başka üyelere başvurur. Böylece toplumda üyeler arasında bir eğitsel ilişkiler dokusu oluşur, eğitim kurumsallaşmaya başlar.

Bir ülkede yurttaşların ülke kalkınmasına katkıda bulunması eğitilmelerini zorunlu kılmaktadır. Yurttaşların belli bir yeterliğe ulaşması kendi olanaklarıyla oldukça zor, çoğu zaman da olanaksızdır. Bu nedenle ülkeler eğitim kurumları açarak yurttaşlarını temel eğitimden geçirmeyi bir devlet görevi olarak üstlenmişlerdir.

İlköğretim basamağı bir toplumun, eğitim sistemi içinde ilk basamaktır. Öteki bütün eğitim basamakları ilköğretime dayanır. Bu basamak, toplumun sadece eğitim sistemini değil, aynı zamanda öteki sistemlerini de olumlu yada olumsuz olarak etkiler (Kaya, 1989, s.99).

"Temel eğitim" deyimini 1950'lerde, öğrenimden yoksun kalmış okumaz-yazmaz yetişkinlere verilecek eğitimi anlatmak için UNESCO tarafından kullanılmıştır (Başaran, 1982, s.11). Temel eğitimin genişletilmiş anlamının Milli Eğitimde kullanılmasının başlangıcı 1970 yılına rastlar. Bu tarihlerde ilköğretimde yapılan yenileşme girişimleri, yurttaşa verilecek eğitimin artırılması gereğini ortaya çıkarmıştır (Başaran, 1982, s.11). Çünkü eğitim kurumları da diğer sosyal kurumlar gibi toplumun ihtiyaçlarına cevap verdiği sürece yaşamakta, ihtiyaca cevap veremediği zaman ya değişikliğe uğramakta ya

da diğerk bir yenisine yerini terketmektedir (Koçer, 1977, s.47). Bu olguyu temel teşkil ettiği için ilköğretim kademesinde daha belirgin bir şekilde görmekteyiz.

İlköğretimin niteliğinin yükselmesi, süresinin ve içeriğinin değiştirilmesini gerektirmiştir. Bu yeni içerikli uzatılmış süreli eğitim ile yurttışa yapacağı işin temel beceri ve bilgilerini kazandırması düşünöldüğünden adına "temel eğitim" denmiştir (Başaran, 1982, s.11).

1973 yılında kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanunu'nda temel eğitim amaç ve kapsamıyla yerini almıştır. "Temel Eğitim" ismiyle sekiz yıllık eğitim veren uygulamaya ilk defa 1971-1972 öğretim yılında 16 ilde 18 okulda deneme niteliğinde başlanmıştır (Akyol, 1990, s.13).

İlköğretimde sekiz yıllık bir okula gereksinme, 1946 yılında yapılan III. Milli Eğitim Şurası'nda duyulmuştur. Kentlerde beş yıllık ilk okullara üç yıllık orta okulların eklenmesiyle zorunlu öğrenimin süresinin sekiz yıla çıkarılması şuraca önerilmiştir. Ama öneri 1961 yılına dek dikkate alınmamıştır. 1961 yılında çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, zorunlu öğrenim süresini 7-14 yaşları arasına koyarak sekiz yıla çıkarmıştır. Yasanın getirdiği zorunlu öğrenimin ilk okul kesimi uygulanmıştır; ancak üç yıllık orta okul kesimi, bölge okulları dışında uygulanamamıştır.

1980 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurası'nda temel eğitim konusu tekrar ele alınmış ve geliştirilmiştir. Şura, Bakanlığa temel eğitimin bir an önce yayılması önerisinde bulunmuştur. 1983'te 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nda, 2842 sayılı kanunla yapılan bir değişiklikle temel eğitim okulu kaldırıldı, yerine ilköğretim okulu getirilmiştir; var olan temel eğitim okullarının adı da ilköğretim okuluna çevrilmiştir (Başaran, 1993, s.81). 18-22 Temmuz 1988 tarihleri arasında toplanan XII. Milli Eğitim Şurasında; halen liselerin bünyesinde bulunan orta okulların, tamamen ilköğretim bünyesine alınması, sekiz yıllık mecburi öğretime geçişin bir program ve sistem bütünlüğü içinde uygulanması; VI. Plan dönemi sonuna kadar tedricen yaygınlaştırılması; mevcut orta okulların ilköğretimle bütünleştirilmesi kararlaştırılmıştır (Tebliğler Dergisi, sayı: 2274, 1988).

Göröldüğü gibi daha 1946'da yapılan III. Milli Eğitim Şurası'nda sekiz yıllık bir okula gereksinme duyulmuş, daha sonraki yıllarda kanunla yasal temellere oturtulmuştur. Ancak halen alınan kararlar işler hale getirilmemiştir.

Türk insanının profili Milli Eğitim Kanunu'nda yer alan amaçlarla çizilmiştir:
Genel Amaçlar

Madde 2- Türk Milli Eğitiminin Genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1-Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

2-Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir.

3-İlgi, istidat ve kabiliyetleri geliştirerek gerekli bilgi ,beceri, ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Özetle insan profilinde başlıca dört özellik olacaktır:

Özgür düşünceli insan,

İyi yurttaş,

Kültürel kimlik sahibi insan,

Meslek sahibi insan.

Genel amaçlarda öngörülen demokrasiyi yaşam biçimi haline getirmiş, özgür düşünceli ve milli kültür değerlerine sahip bir kişi, beş yıllık bir ilk okul eğitimi ile yetiştirilemez. Bunun için ne çocuğun yaşı ne de beş yıllık süre yeterlidir. Ayrıca, doğu ve güneydoğu bölgelerinde görev yapan öğretmenlerin en büyük sorunu yöredeki öğrencilerin önemli bir bölümünün Türkçe bilmemesinden kaynaklanmaktadır (Baloğlu, 1990, s.115). Öğrencilere önce Türkçe öğretmek sonrada temel eğitimden geçirmek beş yılda mümkün olmamaktadır. Dünya ülkelerinin büyük çoğunluğu da beş yıllık eğitimi yeterli bulmamaktadır.

1989 Unesco istatistik yıllığında zorunlu eğitim süresinin beş yıl olduğu en geri sıradaki ülke sayısı 12'dir. Bu ülkeler: Senegal, Kolombiya, Bangladeş, Burma, Hindistan, İran, Laos, Makau, Nepal, Benin, Vietnam ve Türkiye'dir. Görüldüğü gibi Türkiye bu ülkeler arasında yer almaktadır (Arasıl, 1993, s.5). Son verilere göre ilköğretimin birinci kademesi olan ilk okulda okullaşma oranı %96,8 iken orta okul düzeyinde, yani ilköğretimin ikinci kademesinde bu oran %67,8'e düşmektedir. %29'luk bir dilim ilköğretimin ikinci kademesine devam edememektedir. Öğrenimleri beş yıl ile sınırlı kalmaktadır. Veriler dikkate alındığında ilköğretimdeki okullaşma oranının %52,3 ile sınırlı kaldığını görmekteyiz. Sistem çağ nüfusunun yaklaşık yarısına genel amaçta belirlenen eğitim profilini kazandıramamakta ve bu kitleye, demokrasiye uyum sağlayacak yeterlilikte bir eğitim verememektedir (TBMM, 1993, s.30).

Sayılan tüm bu nedenlerden dolayı ülkemizde geç kalmış bir uygulama olarak temel eğitim hem zorunlu olduğu için hem de yaklaşık on milyon çocuğu ilgilendirdiği için araştırılması gereken konuların başında yer almaktadır. Ülkemizde, sekiz yıllık zorunlu temel eğitime (ilköğretime) geçiş süreci yaşanmaktadır. Temel eğitimin amaçlanan hızda ve yaygınlıkta gerçekleştirilememesinin nedenleri ve sorunlarının saptanabilmesi halinde bunları giderecek öneriler geliştirilmelidir.

Bu çalışmada ; temel eğitimin planlanması, örgütlenmesi, öğretim programları ve yönetim modeli araştırılarak sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş çalışmalarına ışık tutabileceği düşünülmüştür.

Problem Cümlesi

Sekiz yıllık temel eğitim okullarının planlanması, örgütlenmesi, öğretim programları ve yönetimine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı düzenlemeler ve bu okullarda çalışan yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Temel eğitim okullarının;

a- Planlanmasına,

b- Örgütlenmesine,

c- Yönetimine,

d-Öğretim programlarına ilişkin olarak bugüne kadar Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı düzenlemeler nelerdir?

2. Temel eğitim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, bu okulların

a-Planlanmasına,

b-Örgütlenmesine,

c-Yönetimine ,

c-Öğretim programlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, sekiz yıllık temel eğitim okullarının;

-Planlanması,

-Örgütlenmesi,

-Yönetimine,

-Öğretim programlarına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı düzenlemeler ile yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya dönük görüşleri nelerdir sorularına cevap aramaktır.

Bu amaca ulaşmak için konuya ilişkin olarak M.E.B.'nin yaptığı düzenlemeler incelenecek; ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin görüşleri saptanacaktır. Buna bağlı olarak sorunlar ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın Önemi

1989 yılı Unesco İstatistik Yılığında dünyada zorunlu eğitim süresinin beş yıl ile sınırlı kaldığı en geri sıradaki 12 ülkeden bir tanesi Türkiye'dir.

Oysa XXI. yüzyıla girerken Türkiye için beş yıllık zorunlu eğitimin çok yetersiz kaldığı ve bu sürenin mutlaka uzatılmasının gereği bilinmektedir. Bu gerçeğin ışığında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda öngörülen değişikliklerle zorunlu eğitimin 2000 yılına dek sekiz yıla çıkarılmasının sağlanması amaçlanmaktadır (TBMM, 1993, s.54).

Kırk sekizinci Hükümet programında da zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar sekiz yıl; 2000 yılından sonrada on yıl olmasını sağlayacak kanuni düzenlemelerin yapılacağı ibaresi yer almıştır. Oysa daha 1946 yılında yapılan III. Milli Eğitim Şurası'nda temel eğitimde sekiz yıllık bir okula bir gereksinme duyulmuştu. Bu zaman süreci içerisinde sekiz yıllık zorunlu temel eğitime geçilememiştir.

Temel eğitim araştırılması gereken eğitim konularının başında gelmektedir. Çünkü on milyondan fazla öğrenciyi ilgilendirmektedir.

Bu araştırmada toplanacak veriler ile varılacak bilimsel sonuçların:

1-Temel eğitimin amaçlanan hızda ve yaygınlıkta gerçekleştirilememesinin nedenlerinin saptanmasını sağlayacağı,

2-Sorunların saptanması durumunda bunları giderecek önerilerin geliştirilmesine yardımcı olacağı,

3-Temel eğitimin planlanmasına, öğretim programlarına, yönetimine ve örgütlenme modeline ışık tutacağı,

4-Araştırmanın, bundan sonra temel eğitim konularında yapılacak araştırmalara kaynak olabileceği umulmaktadır.

Tanımlar

Temel Eğitim:6-14 yaşları arası zorunlu öğrenim çağı çocuklarına en az sekiz yıllık (5 yıl ilk okul+3 yıl orta okul) sürede eğitim veren kademe (M.E.B, 1981, s.27).

Ancak 1983 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişiklikle "temel eğitim" adı "ilköğretim" olarak değiştirilmiştir. Bu nedenle tezde temel eğitim ve ilköğretim kavramları eş anlamda kullanılmıştır.

I.Kademe:İlköğretim (temel eğitim) okullarının 1.2.3.4.ve 5.sınıflarını kapsayan ilk okul basamağı.

II.Kademe:İlköğretim (temel eğitim) okullarının 6.7. ve 8. sınıflarını kapsayan orta okul basamağı.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma; Türk Eğitim Sisteminde gelişim planı esas alınarak sekiz yıllık temel eğitimin planlanması, örgütlenmesi, yönetimi ve öğretim programları alanlarında M.E.B'nin yaptığı düzenlemelere, uygulamalara ilişkin olarak temel eğitim (ilköğretim) okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini, saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 1993-1994 öğretim yılı verilerine göre sayıları 100.647'yi bulan ilköğretim okulu öğretmenleridir. Araştırmada Denizli ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler örnekleme alınmıştır. Hazırlanan anketler bu gruba uygulanmıştır.

Araştırmada anket uygulanan deneklerin özellikleri şu şekilde belirlenmiştir :
Deneklerin görev yaptıkları okullara göre dağılımları şöyledir:

TABLO 1-Deneklerin görev yaptıkları okullara göre dağılımı

Okulun Adı	Hulusi Kulaklı İlköğretim Okulu		Fatih İlköğretim Okulu		Ali Baysal İlköğretim Okulu		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	39	40.20	46	47.42	12	12.37	97	100.00
Yönetici	5	35.71	5	35.71	4	28.57	14	100.00
TOPLAM	44	39.63	51	45.94	16	14.41	111	100.00

Tablo 1 'de görüldüğü gibi üzerinde anket uygulanan deneklerin büyük bölümü Fatih İlköğretim Okulunda (46 öğretmen %47.42; 5 yönetici %35.71) görev yapmaktadır.

Kaç yıllık öğretmensiniz sorusuna deneklerin verdiği cevaplar tablo halinde şöyledir :

TABLO 2-Deneklerin kaç yıllık öğretmen oldukları

	1-4 yıl		4-8 yıl		8-12 yıl		12 ve yukarı		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	7	7.21	7	7.21	30	30.92	53	54.63	97	100.00
Yönetici	-	.00	2	14.28	5	35.71	7	50.00	14	100.00
TOPLAM	7	6.30	9	8.10	35	31.53	60	54.05	111	100.00

Tablo 2 'de görüldüğü gibi anket uygulanan deneklerin büyük bölümünü (53 öğretmen, %54.63; 7 yönetici %50) 12 yıl ve yukarısı görev yapanlar oluşturmaktadır.

Kaç yıldır bir ilköğretim okulunda görev yapmaktasınız sorusuna deneklerin verdiği cevaplar şöyledir :

TABLO 3-Deneklerin bir ilköğretim okulunda görev yapma süreleri

	1-4 yıl		4-8 yıl		8-12 yıl		12 ve yukarı		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	85	87.62	11	11.34	1	1.03	-	.00	97	100.00
Yönetici	9	64.28	5	35.71	-	.00	-	.00	14	100.00
TOPLAM	94	84.68	16	14.41	1	.90	-	.00	111	100.00

Tablo 3 'de görüldüğü gibi ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin ve yöneticilerin , %84.68'i (94 kişi) 1-4 yıldır bir ilköğretim okulunda görev yapmaktadır.

Ankete katılan öğretmen ve yöneticilerin branşlara göre dağılımı ise şöyledir :

TABLO 4-Deneklerin Branşı

	Sınıf Öğr.		Fen Bilgisi		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Mate-matik		Din Bilgisi		İş Teknik		Diğer		TOP.	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğr.	57	58.76	11	11.34	5	5.15	3	3.09	5	5.15	3	3.09	7	7.21	6	6.18	97	100.00
Yön.	4	28.57	-	.00	3	21.42	1	7.14	1	7.14	1	7.14	3	21.42	1	7.14	14	100.00
TOP.	61	54.95	11	9.90	8	7.20	4	3.60	6	5.40	4	3.60	10	9.00	7	6.30	111	100.00

Tabloya bakıldığında anket uygulanan deneklerin branş itibariyle en fazla (61 kişi, %54.95) sınıf öğretmeni oldukları görülmektedir.

Deneklerin cinsiyete göre dağılımları tablo halinde şöyledir :

TABLO 5-Deneklerin Cinsiyeti

	KADIN		ERKEK		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	54	55.67	43	44.32	97	100.00
Yönetici	-	.00	14	100.00	14	100.00
TOPLAM	54	48.64	57	51.35	111	100.00

Tablo 5 'deki veriler değerlendirildiğinde anket uygulanan deneklerin %48.64'ünün kadın, %51.35'inin erkek olduğu görülmektedir. Anket uygulanan denekler arasında yöneticilerin tümünün erkek olduğu görülmektedir.

Deneklerin mezun oldukları okullara göre dağılımı aşağıda verilmiştir :

TABLO 6-Deneklerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

	İlköğretmen Okulu		2 Yıllık Eğt. Yük. Okulu		3 Yıllık Eğitim Enstitüsü		4 Yıllık Yüksek Ok. Fakülte		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	17	17.52	44	45.36	21	21.64	15	15.46	97	100.00
Yönetici	-	.00	4	28.57	2	14.28	8	57.14	14	100.00
TOPLAM	17	15.31	48	43.24	23	20.72	23	20.72	111	100.00

Tablo 6'ya bakıldığında üzerinde anket uygulanan deneklerin büyük bir bölümü (48 kişi, %43.24) 2 yıllık eğitim yüksek okullarından mezun olmuştur. Ancak, yönetici olanların büyük bölümünü (8 kişi, %57.14) 4 yıllık yüksek okul veya fakülte mezunu deneklerin oluşturduğu görülmektedir. Buna karşılık, ilköğretmen okulu mezunu olan deneklerin hiçbirinin yönetici olmadıkları görülmektedir.

Ankete katılan deneklerin çalıştıkları kurumlardaki görev türleri ise şöyledir :

TABLO 7-Deneklerin Görev Türleri

	Müdür		Müdür Yardımcısı		İlk Okul Öğretmeni		Orta Okul Öğretmeni		TOPLAM	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
Öğretmen	-	.00	-	.00	59	60.82	38	39.17	97	100.00
Yönetici	3	21.42	11	78.57	-	.00	-	.00	14	100.00
TOPLAM	3	2.70	11	9.90	59	53.15	38	34.23	111	100.00

Tablo 7'ye bakıldığında anket uygulanan deneklerin büyük bölümününü (59 kişi, %53.18) ilk okul öğretmenlerinin oluşturduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri kaynakları şu şekildedir:

1-Temel eğitim konusu ile ilgili araştırmalar: Bu konuda yapılan tez çalışmaları belirlenerek incelenmiştir.

2-Temel eğitim konusunda yapılan düzenlemeler: 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1983'te çıkarılan 2842 sayılı kanun ele alınmıştır.

Ayrıca konu ile ilgili olarak hükümet programları, Milli Eğitim Şuraları ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın tebliğler dergisinde yayınladığı yönetmelikler,genelgeler incelenmiştir.

3-Temel eğitim ile ilgili yayınlar:Temel eğitim ile ilgili yazıların çıktığı dergiler ve gazetelerin ilgili sayılarından taranmıştır.

4-İlköğretim (temel eğitim) okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin uygulamaya ilişkin görüşleri:Hazırlanan ankette yer alan yargılara yönetici ve öğretmenlerin verdikleri yanıtlarla görüşleri saptanmıştır.

Anketin Geliştirilmesi:

Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Anketi hazırlamak için önce Denizli'de bulunan ilköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerinin ilköğretim (temel eğitim) okullarının,

- Planlanmasına,
- Örgütlenmesine,
- Yönetimine ,

-Öğretim programlarına ilişkin düşünceleri ve sorunları görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan likert tipi ölçek için ilköğretim okulunda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda, dört alt amacı içeren 65 adet yargı hazırlanmıştır. Bunlar tek tek kartonlara yazılmıştır. Daha sonra tez danışmanının öneri ve katkılarıyla 40 'a indirilmiştir. Hazırlanan yargılar Denizli ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 20 öğretmen ve yöneticiden oluşan deneme grubuna uygulanmıştır. Elde edilen eleştiriler ışığında ölçek yeniden gözden geçirilmiştir.

Anket son şeklini aldıktan sonra, verilerin ayrıştırılmasında kolaylık sağlamak amacıyla, ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilere uygulanacak anketler mavi, öğretmenlere uygulanacak anketler pembe kağıda bastırılarak çoğaltılmıştır.

Anket iki bölüm halinde düzenlenmiştir. I. Bölümdeki 7 soru kişisel bilgi formunu oluşturmaktadır. II. Bölümde ise 40 yargı yer almaktadır. Bu bölüm dördü derecelendirme ölçeği şeklinde düzenlenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi:

Araştırma örneklemine giren (Denizli'de bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler) 170 kişiye verilen anketlerden 111 tanesi sağlıklı olarak geri dönmüştür.

Araştırmada toplanan veriler üzerinde istatistiksel işlemler yapılabilmesi için veriler önce tasnif edilmiştir. Daha sonra bilgi kodlama formuna her ankette yer alan yargılara verilen yanıtlar kodlanmıştır. Veriler bilgisayarda istatistiksel işlemlerden geçirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anketteki yargıların seçeneklerine verilen yanıtların yüzde değerleri bulunmuştur. İlköğretim okulunda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtlara ilişkin görüş farklılığı olup olmadığını tartışmak için kay kare testi uygulanmıştır. Ankete deneklerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda bulunan frekans değerleri ve yüzde değerleri sonuçları Bölüm III 'de tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 1993-1994 eğitim ve öğretim yılında Denizli ilinde bulunan temel eğitim okulları ile sınırlıdır.

BÖLÜM III

TEMEL EĞİTİM OKULLARININ TARİHİ GELİŞİMİ

Bu bölümde, Türk eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan temel eğitim (ilköğretim) tarihsel gelişim doğrultusunda ele alınmıştır. Temel eğitimin yasal dayanakları incelenmiştir. Temel eğitim konusuyla ilgili şuralarda ele alınan kararlar ve hükümet programlarında yapılan çalışmalar yasal düzenlemeler çerçevesinde irdelenmiştir.

Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet döneminden önce Osmanlılarda ilköğretim, çeşitli şekillerle yapılmakla birlikte, okullaşmış şekliyle "mekteb-i sıbyan" larda yapılmıştır.

Mekteb-i Sıbyan ; 6-12 yaşlarındaki kız ve erkek çocukların birlikte, yani karma öğretim gördükleri "temel okullar" dır. Bu okulların amacı, genel olarak çocuğa tecvid kurallarına uygun Kur'an okumayı öğretmektir (Cicioğlu, 1985, s.7). Bu okulları, devlet adamları ya da varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurarlar ve giderleri vakıf gelirleriyle karşılanırdı. Köylerde, mahallelerde halk elbirliği ile de mektep yapar, o zaman öğretmen ücretini veliler öderdi (Akyüz, 1993, s.72). Sıbyan mekteplerinin programı incelendiğinde genellikle tek temel ders olan Kur'an ın anlamı açıklanmadan, yalnızca okunuşunun öğretilmesi olduğu görülmektedir (Akyüz, 1993, s.72). Sıbyan mekteplerinin denetimi ise kadınlara verilmiştir.

İlköğretimin zorunluluğu ile ilgili bir girişim eğitimde ilk yenileşme dönemine (1773-1789) rastlar. Bu II.Mahmut'un 1824'te yayınladığı bir fermandır. II.Mahmut'un 1824'te yayınladığı bu ferman İstanbul'daki çocuklar için zorunlu ve parasız ilköğretimi öngörüyordu. 1826'da yayınladığı fermanda ise zorunlu ve parasız ilköğretim, imparatorluğun bütün çocuklarını kapsamına alıyordu (Kaya, 1981, s.95). 1824 yılında yayınlanan fermanda çocuklara okutulacak dersler belirtilmiştir. Önce Kur'an, sonra her çocuğun yeteneğine göre tecvid, ilmihal gibi risaleler, İslamın şartları ve din dersleri (Akyüz, 1993, s.132).

Daha önceki dönemlerde de okuma yazmanın gereği üzerinde duran fermanlar çıkarılmışsa da, konuyu geniş olarak ele aldığı ve zorunluluğu getiren belge olduğu için 1824 fermanı önem taşımaktadır. Ne var ki Türk eğitim tarihinde büyük önem taşıyan 1824 fermanı İstanbul 'da bile yeterince uygulanamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğunda devlete bağlı okulların kurulması yönündeki köklü girişimler 1869 tarihli "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" ile olmuştur. Nizamnameye göre ilköğretim üçer yıl süreli olan Mekteb-i İbtidaiyye ve Mekteb-i Rüştîye'den oluşmaktaydı(Cicioğlu, 1985, s.13).

1869 Eğitim Genel Tüzüğü'nün getirmeye çalıştığı eğitim sistemi, şimdiki Türk eğitim sisteminin temelidir. O yıldan günümüze dek yapılan eğitim sistemi çalışmaları, hep bu tüzüğün getirdiği çerçeve içinde kalmıştır (Başaran, 1993, s.14-15).

İlköğretimdeki gelişmelerden bir diğeri de 1913'de yürürlüğe konan Geçici İlköğretim Kanunu (Tedrisat-ı İptidaiye-i Kanun-i Muvakkati) 'dur. Bu kanun ilk okula ilişkin yeni hükümler getirmekteydi. Yasada ilköğretimin parasız olarak verileceği kabul edilmiştir (Başaran, 1983, s.100). Kanun, okulların örgütsel yapısı bakımından önemli değişiklikler getirmiştir: İlköğretim 6 yıl olarak belirlenmiş, "Mekatib-i İptidaiye-i Umumiye" adını almış ve ilköğretim programlarında tespit edilmiştir (Akyüz, 1993, s.231-232).

Yapılan tüm bu çalışmalara rağmen Cumhuriyet dönemine gelinceye değin ilköğretimi geliştirme ve yayma düşüncesinin gerçekleşmediği görülmektedir.

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet Osmanlı 'dan 581' i kapalı, 2345 İptidai okul devralmıştı. Öğretmenlerin üçte ikisi öğretmenlik eğitimi görmemişti. İptidai okulların adı ilkokula çevrildi (Başaran, 1993, s.78).

Cumhuriyet döneminde Heyet-i İlmiye denen resmi eğitim toplantıları yapılarak eğitim-öğretim konuları tartışılmış, eğitimde bazı temel ilkeler tesbit edilmeye çalışılmıştır. Bunlardan I. Heyet-i İlmiye Temmuz 1923 'te toplanmıştır. I. Heyet-i İlmiyede ele alınan konular arasında şunlar vardır:

- İlköğretimin 6 yıla çıkarılması,
- İlkokul 1. ve 2. sınıfların 30 'u, diğerlerinin 40 'ı aşmaması,
- Zorunlu eğitim çağındaki çocukların yabancı okullara gidemeyecekleri,
- Küçük köyler için yatılı bölge ilk okullarının açılması,

1924 'te toplanan II. Heyet-i İlmiye 'de ilköğretimin beş yıla indirilmesi konusu ele alınmıştır (Akyüz, 1993, s.347-348).

26 Aralık 1925 - 8 Ocak 1926 tarihleri arasında toplanan III. Heyet-i İlmiye, Maarif Teşkilatı Hakkındaki Layiha 'yı hazırlayarak, toplumdaki yerine ağırlık veren kararlar almıştır (Akbiyık, 1984, s.4).

III. Heyet-i İlmiye 'nin aldığı kararlar şunlardır:

- Okul ile aile arasındaki Çin seddi kaldırılacaktır.
- Ders konuları çevreden alınacaktır.
- Kızlarımızın eğitimlerindeki eksiklikler giderilecektir.
- Tek okul düzeni kurulacaktır.
- Üretici eğitime ağırlık verilecektir.
- Kız-erkek bir arada eğitim görecektir.

Cumhuriyetin ilk on yılında temel eğitim için elverişli bir ortam yaratabilecek diğer üç önemli olay Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması (1924) , Harf Devrimi (1928) ve Dil Devrimidir (1932).

3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. Öğretimin birleştirilmesi anlamına gelen Tevhid-i Tedrisat Türk Eğitim Sistemine aşağıda sayacağımız yenilikleri getirmiştir :

1. Tüm eğitim ve öğretim kurumları Eğitim Bakanlığına bağlanmakla, eğitim işlerinin tek elden yürütülmesi mümkün olmuştur.

2. Türk eğitim tarihinde en uzun süre yaşamış olan medreseler ve sıbyan mektepleri kapatılmıştır.

3. Eğitimde laiklik ilkesine doğru önemli bir adım atılmıştır (Akyüz, 1993, s.286).

Tevhid-i Tedrisat Kanunu Türk eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi ve eğitimde laikliğin eyleme dönüştürülmesi bakımından önemlidir (Baloğlu, 1990, s.6). Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile okul kuruluş sisteminde köklü değişiklikler olmuştur. Sistem esas yapısıyla 5+3+3 modelinde kurulmuştur (Cicioğlu, 1985, s.19).

1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunda ise dört tür ilk okuldan söz edilmekteydi. Bunlar şehir ve kasaba gündüz, şehir ve kasaba yatılı, köy gündüz ve köy yatılı okullarıydı. Süresi beş yıl olan ilk okullara kız ve erkek çağ çocuklarının devamı zorunluydu. Ayrıca ilköğretim okulları çocuklara parasız eğitim verecekti. Bu koşullar günümüze dek süregelmiştir (Başaran, 1993, s.78)

Cumhuriyetin ilk on yılında ilköğretimi yaygınlaştırma çabalarının hızlanmasına karşılık, ülke kalkınması açısından yeterli düzeye ulaşamamıştır. Köy Okulları 19.06.1942 tarih ve 4274 nolu "Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu" ile yeni şeklini almıştır. Kanununun 1. maddesinde köylerde resmi, mecburi ve parasız ilköğretim okulları ve kursları şu şekilde belirtilmiştir :

1. Eğitimci köy okulları,
2. Öğretmenli köy okulları,
3. Öğretmenli ve eğitimci köy okulları,
4. Pansiyonlu ve pansiyonsuz bölge köy okulları,
5. Akşam okulları,
6. Köy ve bölge meslek kursları (Cicioğlu, 1985, s.50-51).

30 Eylül 1960 yılında kurulan Devlet Planlama Teşkilatı ve ülke kalkınmasının bir plana bağlanması girişimleri, eğitimin planlı olarak ele alınma dönemini başlatmıştır.

1961 yılına kadar 5 yıllık ilk okul, 3 yıllık orta okul, 3 yıllık lise ve 4 yıllık yüksek okullardan meydana gelen eğitim sistemimiz, ilk kez yapısal bir değişiklikle ilk okul kısmı temel eğitim kavramı içinde düşünülmüştür ve 05.01.1961 tarihinde yayınlanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda ifadesini bulduğu şekliyle ilköğretim 7-15 yaşları arasında çağ nüfusunun zorunlu eğitim kademesi sayılmıştır (Akbiyık, 1984, s.8).

Kanunun 1. maddesinde "İlköğretim kadın-erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir" hükmü yer almaktadır (Tekışık, 1989, s.171).

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, İlköğretim okullarını zorunlu olanlar ve olmayanlar olarak iki kümeye ayırmıştır. Zorunlu olanlar; ilk okul, tamamlayıcı kurslar, özel eğitim okullarıdır. Zorunlu olmayanlar ise; okulöncesi eğitim yapan okul ya da sınıflar ile zorunlu öğrenim çağını geçmiş ve yetişkinlere açılacak kurslardır (Başaran, 1993, s.79).

1971 yılında Hükümet programlarında yer alan reformları gerçekleştirmek üzere sekiz çalışma gurubunun kurulduğunu görüyoruz. Bunlardan birincisi "Sekiz Yıllık Okul Denemesi" üzerinde çalışacak gruptu. Daha sonra "Temel Eğitim Çalışma Grubu" adını alan bu grup temel eğitimin denemesi için bir proje hazırlanmıştır. 15 Haziran 1971 gününden itibaren çalışmalara başlayan çalışma grupları aşağıdaki işlemleri yapmıştır : (Başaran, 1984, s.144-148).

1. Milli Eğitim Bakanlığınca kurulan Milli Eğitim Reformu Strateji ve Koordinasyon Komisyonunca hazırlanan "Eğitim Reformu Strateji ve Yöntem" dökümanını inceleyerek temel eğitim okulu modelini geliştirmek için gerekli temel ilkeleri saptamıştır.

2. Çalışma grupları, Türkiye'de şimdiye kadar sekiz yıllık temel eğitimle ilgili çalışmaları, şura kararlarını ve uygulamaları incelenmiş ve diğer ülkelerdeki bu konudaki dökümanları toplamıştır.

3. Temel eğitim okullarının amaçlarını, eğitim ilkelerini ve yapısını içeren bir model oluşturmuştur.

4. Temel eğitim okulları için denemek üzere hazırlanan eğitim programlarına göre, temel eğitim okulu üç devreye ayrılmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları kapsayan devre birinci devre; dördüncü, beşinci sınıfları kapsayan devre ikinci devre; altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfları kapsayan devre ise üçüncü devre olarak belirlenmiştir.

5. Çalışma grubu temel eğitim okulu öğretmenlerinin hangi devrenin ya da dersin öğretmeni olursa olsun en az üç yıllık yüksek öğrenim yapmasını önermiştir.

6. Çalışma grubu okul binalarının, eğitim araçlarının ve okul donatımının üretim modellerini ilgili bakanlık içi ve bakanlık dışı örgütlerle yakın bir işbirliği içinde geliştirmiştir.

7. Çalışma grubunun hazırladığı örgüt ve yönetim modeli, genel çerçevesi ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yerini almıştır.

14.06.1973 tarihinde 1739 sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu" çıkarılmıştır. Kanunun 18. maddesinde Türk Milli Eğitim Sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki bölümden kurulur denmektedir. Ayrıca örgün eğitimin; okul öncesi

egitim temel eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını, yaygın eğitimin ise örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsadığı belirtilmiştir (Tekişik, 1989, s.162).

1739 sayılı yasada; ilköğretim beş yıllık ilk okul ve üç yıllık orta okullar birleştirilerek sekiz yıllık "Temel Eğitim" adını almıştır. Temel eğitimin 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsadığı belirtilmiştir. Temel eğitim okullarının, beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından oluştuğu, birinci kademe sonunda ilk okul, ikinci kademe sonunda temel eğitim diploması verileceği belirtilmiştir.

1739 sayılı kanunda temel eğitimin amaç ve görevleride Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şu şekilde belirtilmiştir :

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek,

2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kaabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamaktır.

1972-1975 yılları arasında, temel eğitimde çalışan öğretmenlerle birlikte seminerler düzenlenerek, eğitim programları hazırlanmıştır. Bu arada temel eğitime uygun okul projeleri yapılarak, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilmeleri ele alınmıştır (Başaran, 1993, s.80). Ancak 1975-1980 yıllarında yoğun bir kargaşa ve hükümet değişiklikleri temel eğitim kavramının yozlaşmasına neden olmuştur.

1980 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında temel eğitim konusu yeniden ele alınıp geliştirilmiştir.

1983'te 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda 2842 sayılı kanunla yapılan değişiklikle temel eğitim okulu kaldırılarak, yerine ilköğretim okulu getirilmiştir (Başaran, 1993, s.81).

1983'te çıkarılan 2917 sayılı kanun, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun ilköğretim kuruluşları ile ilgili maddesi değiştirilerek ilköğretim kuruluşları şu şekilde belirtilmiştir: Zorunlu olanlar; ilk okul, orta okul, ilköğretim okulu, tamamlayıcı sınıf ve kurslar, özel eğitime muhtaç çocuklar için açılan okul ve sınıflar. İsteğe bağlı olanlar; okul öncesi eğitim kuruluşu, yetiştirici sınıf ve kurslar (Başaran, 1993, s.81-82).

1993-1994 öğretim yılına gelindiğinde 4169 ilköğretim okulunda 2.686.951 öğrencinin öğrenimine devam ettiği görülmektedir. 1993-1994 öğretim yılında 635 ilköğretim okulu, 3 yatılı ilköğretim bölge okulu açılmış, 600 ilk okul ile 161 orta okul ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür (TBMM, 1993, s.52). 1993-1994 öğretim yılı için ilköğretim okulları, öğrenci ve öğretmen sayıları aşağıda tablo halinde verilmiştir :

TABLO 8

1993-1994 Eğitim-öğretim yılı için ilköğretim okullarının öğrenci ve öğretmen sayıları

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
İlköğretim Okulu	4.149	2.686.951	98.332
İlk okul		1.685.345	63.120
Orta okul		1.001.606	35.212
Yat. İlköğretim Bölge Ok.	119	65251	2.315
İlk okul		28.078	1.072
Orta okul		37.173	1.243
TOPLAM	4.268	2.752.202	100.647
İlk okul		1.713.423	64.192
Orta okul		1.038.779	36.455

(Kaynak: TBMM, 1994 Yılı Bütçe Raporu, s.53).

Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçiş sürecinin hızlandırılması, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan zorunlu öğrenim çağındaki çocuklar ile okulu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrencilerin ilköğretime kavuşturulmasını sağlamak üzere bu okulların sayı ve kapasitelerinin artırılmasına büyük önem ve öncelik verilmektedir (TBMM, 1993, s.52).

İLKÖĞRETİM KURUMLARININ AMAÇLARI

07.08.1992 tarih ve 21308 sayılı resmi gazetede yayınlanan M.E.B. İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde İlköğretimin Amaçları ve Yatılı İlköğretim Bölge Okulunun Amaçları şu şekilde belirtilmiştir :

İlköğretimin Amaçları :

Madde 5-İlköğretim kurumlarının amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda ;

a-Öğrencileri ilgi, istidat ve kaabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak,

b-Öğrenciye, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, T.C. Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme,görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenebilme bilincini kazandırmak,

c-Öğrencinin milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini, çevrede benimsemesini ve kazanmasını sağlamak,

ç-Öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek,

d-Buldukları çevrede milli kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olmak,

e-Öğrenciye fert ve toplum meselelerini tanıma, çözüm arama alışkanlığı kazandırmak,

f-Öğrenciye sağlıklı yaşama, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi korumak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak,

g-Öğrencinin el becerisi ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini sağlamak,

h-Öğrencinin araç ve gereç kullanma yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak,

ı-Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak,

i-Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak,

j-Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmelerini, öncelikle enerjiden ve artık malzemeden savurganlığa kaçmadan yararlanmalarını sağlamak,

Yatılı Bölge İlköğretim Okulunun Amaçları

Madde 6-Yatılı İlköğretim Bölge Okulunun amaçları, ilköğretim kurumlarının amaçları ile birlikte ;

a-Okulu bulunmayan yerleşim birimlerinde ilköğretim çağındaki çocuklara gerekli eğitim öğretimi vermek,

b-İlk okulu bitiren çocuklara zorunlu öğrenim çağı dışına çıkıncaya kadar tamamlayıcı kurslar ve sınıflar açmak ve bölge şartlarına göre pratik bilgiler kazandırmak suretiyle bunlara ilgi ve yeteneklerine göre ileri öğrenim imkanları hazırlamak,

c-Çevrenin eğitim, kültür ve sosyal etkinliklerine katkıda bulunmak,

ç-Çevredeki öğretmenlerin biraraya gelerek görüştükleri ve tecrübelerini paylaştıkları bir yer olarak iş başında yetiştirilmelerine hizmet etmektir.

Genel Esaslar

Madde 7-Eğitim-öğretim uygulamalarında aşağıdaki genel esaslar gözönünde bulundurulur :

a-Eğitim-öğretim etkinlikleri, öğretim ilkeleri, öğrenci düzeyi, çevre özellikleri ve programda belirtilen esaslar dikkate alınarak, 5. maddedeki amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve uygulanır.

b-Türkçe dersinin ilk okul birinci sınıftan başlayarak bütün sınıflarda, her derste ve her durumda doğru ve güzel öğretilmesine ve kullanılmasına özen gösterilir.

c-Okulda her fırsattan yararlanılarak öğrencilerin temizlik ve sağlık alışkanlıkları kazanmaları ve sağlıklı yaşamaları için gerekli önlemler alınır, spor etkinliklerine yeterince yer verilir.

Okulun her yerinde ve her durumdaki temizlik ve düzenin sağlanması, derslik, laboratuvar, işlik, yemekhane, yatakhane gibi yerlerde ısı, ışık ve havalandırmanın sağlık şartlarına uygun olması, öğrencilerin kılık kıyafetlerinin sağlıklı ve düzenli olması için gerekli önlemler alınır.

ç-Bir ders saati süresinin 40 dakika olması esastır. 6, 7 ve 8. sınıflarda bu süre arttırılabilir. Tenefüsler için en az 10 dakika zaman ayrılır. Her dersin öğretmeni, kendi ders alanı içine giren günlük olaylara fırsat düştükçe 5-10 dakika ayırabilir. Normal öğretim yapan okullarda yemek ve dinlenme için en az altmış en çok doksan dakika ara verilir. Pansiyonlu ve yatılı ilköğretim kurumlarında sabah ve akşam birer saat olmak üzere günde iki ders saati etüd yapılır.

d-Öğrencilerin beden, ruh ve sosyal bakımdan sağlıklı olarak gelişmeleri için önlem alınır. Beslenme ile ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırılır.

e-İlk okulda, sınıf öğretmeni gerekli gördüğü hallerde okulun açıldığı ilk gün bir saat, ikinci gün iki saatten sonra öğrencileri serbest bırakabilir ve evlerine gönderebilir.

MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA TEMEL EĞİTİM

1939 yılında toplanan I. Milli Eğitim Şurasında; üç sınıflı köy okullarının beş sınıfa çıkarılması kararı alınmıştır.

II. Milli Eğitim Şurası 15-21 Şubat 1943'te toplanmıştır.

1946 yılında toplanan III. Milli Eğitim Şurasında; ilköğretimin öğrenim süresinin sekiz yıla çıkarılması konusunda üyelerin dilekleri olmuştur. Ayrıca sekiz yıllık öğrenim veren okul tipine göre öğretmenlerin yetiştirilmesinin gereği üzerinde durulmuştur (M.E.B., 1991, s.101). Komisyon raporunda ilköğretim müddetinin sekiz yıla çıkarılması ve öğretmenlerinin eğitim enstitülerinde yetiştirilmeleri görüşülmüştür. Ancak beş yıllık öğrenim müddetinin verilemediği vatandaşlara, sekiz yıllık öğrenimin nasıl verileceği, memleketin o günkü ekonomik durumu göz önüne getirilirse vatandaşlara sekiz yıllık ilköğretim mecburiyeti konulmasının birçok engellerle karşılaşılacağı görüşünde olanlar da vardı.

IV. Milli Eğitim Şurası 22-31 Ağustos 1949'da toplanmıştır. Şurada 1948-1949 ders yılından itibaren uygulanmaya başlanan ilk okul programı incelenmiştir.

5-14 Şubat 1953'te toplanan V. Milli Eğitim Şurası'nda İlköğretim Kanunu tasarısının incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması, ilk okul programının yeniden gözden geçirilmesi, yeni ilk okul yönetmeliği tasarısının incelenmesi gibi konular ele alınmıştır.

5-15 Şubat 1962 yılında VII. Milli Eğitim Şurası toplanmıştır. Bu şurada mecburi ilköğretimin 10 yıllık dönem içinde bütün yurda yayılması ve geliştirilmesi için plan hazırlandığı açıklanmıştır (M.E.B., 1991, s.122).

VIII. Milli Eğitim Şurası, 28 Eylül-3 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu şurada ilköğretimin devamı olarak görülen orta okulun ilk okul ile bütünlüğe kavuşturulmasının gereği açıklanmıştır (M.E.B., 1991, s.3-15).

IX. Milli Eğitim Şurası 24 Haziran-4 Temmuz 1974'te toplanmıştır. Bu şurada, 1739 sayılı yasayla belirlenen kurallar benimsenmiştir. İlk okul ve orta okul programının kaynaştırılmış bir bütün halinde yeniden düzenlenmesi kararı alınmıştır (M.E.B., 1975, s.310).

26 Haziran 1981'de X. Milli Eğitim Şurası toplanmıştır. Şurada yeni sistemde okul sisteminin yapısı belirlenmiştir. Türk Eğitim Sisteminin yeniden düzenlenmesi çalışmalarında, "Okul Öncesi ve Temel Eğitim Yasa Tasarısı" ile okul sisteminin ilk zorunlu sekiz yıllık diliminin bir bütünlük içinde örgütlenip işletilmesi gerçekleştirilebilecektir. Eğitim sisteminde temel eğitim ve yüksek öğretimde düşünülen bütünleşmeye karşın, bu iki düzey arasında, ortaöğretim kesiminde, bir yasa ve yapı çeşitliliğinin sürdüğü gözlenmektedir.

X. Milli Eğitim Şurasında belirlenen sistem yapısı şöyledir :

Sistemin Yapısı

1-Temel Eğitim

a-Temel eğitim aşağıdaki şekilde öngörülmüştür :

- (1) Okul eğitim sisteminin oluşturulmasında temel birim olarak alınmıştır.
- (2) Anasınıfı, başlangıçta zorunlu olmaya, ancak zamanla zorunlu kılınacak bir düzey olarak alınmıştır.
- (3) Zorunlu temel eğitim, öğrenciyi üst öğrenime hazırlayan ve bir meslek için yetiştiren sekiz yıllık bir eğitim düzeni olarak öngörülmüştür.

Temel eğitim 6-14 yaşları arası zorunlu öğrenim çağı çocuklarına en az sekiz yıllık ve temel eğitim görmeyen yetişkinlere, gelişimlerine ve ihtiyaçlarına uygun bir süre eğitim veren bir kademe olarak öngörülmüştür.

b-Temel eğitimin genel nitelikleri şunlardır :

(1) Temel eğitim bir bütündür. Temel eğitim değişik süreli okullara bölünmemelidir. Ancak, eğitilenlerin bireysel ayrılıklarına ve yaşlarına göre, bütünlük içinde değişik eğitim programları uygulanabilir. Yetişkinlerin gelişimlerine ve ihtiyaçlarına göre eğitim programlarının süreleri belirlenebilir.

(2) Temel eğitim süresince eğitilenlerin (özellikle çağ çocuklarının yeteneklerinin tanınması asıldır. Çağ çocuklarının üst öğrenime ya da bir mesleğe yönlendirilmesi için birinci sınıftan başlayarak tanınması gerekmektedir. Tanıma, öğretmen gözlemlerine ve hazırlanacak tanıma araçlarına göre her öğretim yılı en az 2-3 kez yapılır. Tanıma sonuçları her öğrencinin dosyasına işlenmeli ve bunlar yıllık profil grafiğine dönüştürülmelidir. 8 yıllık profil grafiklerinin, çocukların yönlendirilmesinde önemli ipuçları verebileceği varsayılmaktadır.

(3) Eğitilenler, temel eğitim boyunca değişik alanlarda kendilerini deneyerek tanıyabilmelidir. Bu amaçla, temel eğitim programlarının zenginleştirilmesi ve türlendirilmesi gerekli görülmektedir.

(4) Zorunlu öğrenim çağındaki çocukların tümünün temel eğitim görmesi görmesi gerektiğinden, özel eğitimi, özel korunmaya ihtiyacı olan ve diğer bireysel ayrılıkları bulunan çocuklar için, temel eğitim bütünlüğü içinde, ayrı programların bulunması gerekli görülmüştür. Bu anlamda temel eğitim bir okulda değişik programlar uygulayan bir kademe niteliğinde olacaktır.

(5) Temel eğitim okulu, üst öğretime gidemeyecek olan çocukları bir mesleğe hazırlayabilmelidir. Mesleğe hazırlamak için temel eğitim okulu, kurslar açılabilmesi, başka kurumlarla işbirliği yapılabilmeli ve öğrencilere rehberlik edebilmelidir.

(6) Temel eğitim okulu, çevresinin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve çevresiyle bütünleşebilmelidir. Çevrenin ekonomik, kültürel ve toplumsal potansiyelinin tanınmasına ve kalkınmaya kaynak olmasına yardım edebilmelidir.

c-Bu eğitim düzeyinin görevleri şunlar olacaktır :

- (1) Zorunlu öğrenim çağı çocuklarına temel eğitim vermek;
- (2) Zorunlu öğrenim çağı çocuklarından özel eğitimi gerektiren çocuklara temel eğitim vermek;
- (3) Temel eğitim okulundan diploma veya herhangi bir kademesinden belge almak isteyen yetişkinlere eğitim vermek;
- (4) Yetişkinlere, meslek ve gelişimlerine uygun kısa süreli temel eğitim vermek;
- (5) Temel eğitime hazırlayıcı ana sınıfları açmak;
- (6) Ortaöğretim düzeyinde açılacak olan mesleğe yönelten ya da hazırlayan öğretim etkinliklerine yardım etmek;
- (7) Çevresine yönelik eğitim etkinliklerinde bulunmak.

X. Milli Eğitim Şurasında Temel Eğitim Programları şu şekilde belirtilmiştir.

Temel Eğitimin Programları :

1. Temel Eğitimin İşlevleri :

- a. Atatürkçülük çizgisinde sosyo-kültürel ve politik bütünleşmeyi sağlamak;
- b. Yurttaşlık eğitimi vermek;
- c. Bireylerin top yektin gelişimlerini desteklemek;

- d. Öğrencileri ortaöğretim için hazırlamak;
e. Yaygın eğitim kurumları ile ilişki kurmak.
2. Temel Eğitimin Amaçları
Temel eğitimi bitiren yurttaş :
- a. Şerefli bir tarihe sahip büyük bir milletin evladı olmanın gururunu duyar.
b. Atatürk devrimlerine bağlıdır. Kurtuluş Savaşının ve Atatürk devrimlerinin anlamını ve değerini kavramıştır. Devrimlerin yerleşmesine ve yayılmasına istekle katkıda bulunur.
c. Türk Milli tarihinden kendisine ulaşan insani milli ve ahlaki değerleri kavrar ve bunları davranışlarında gösterir.
ç. Toplumun devamlı olarak değiştiğini kavrar; bu değişmeyi gelişme haline getirme sorumluluğuna erişmiştir.
d. Demokrasi anlayışını okul içinde ve dışında yaşayarak özümlemiştir.
e. Yurttaşlık görev ve sorumlulukların neler olduğunu bilir ve bunları günlük yaşayışında uygular.
f. Bilim ve teknolojinin toplumsal ilerleme ve uygarlık alanındaki rolünü kavrar.
g. Bilimsel düşünme yeteneği gelişmiştir.
ğ. Dünya ülkeleri arasındaki münasebetlerin barış ve refah sağlayacak yönde yürütülmesine inanır. Atatürk'ün koyduğu yurttaki sulh, cihanda sulh ilkesine bağlıdır.
h. Beden ve ruh sağlığını koruyucu tedbirleri bilir ve bunları kullanma alışkanlığına sahiptir.
ı. Yetenek ve istidatlarının seviye ve yönünü deneyerek değerlendirir.
i. Davranışlarını, istek ve ideallerini kendi yeteneklerine göre değerlendirir.
k. Türkçeyi etkili bir biçimde kullanır.
l. Sağlıklı düşünme, doğru yargıda bulunma ve karar verme yeteneği kazanır.
m. Sanat ve estetik alanında kültür ve anlayış kazanır.
n. Ahlaki değer ve davranışlar geliştirir.
o. Ekonomik problemlerin özelliklerini bilir ve bunların diğer yaşama alanlarıyla bağlantılarını kavrar.
ö. Bir çalışma alanına yönelerek topluma hizmet eder.
p. İş hayatına kolayca uyum yapabilecek bilgi ve becerileri kazanmıştır.
r. İyi bir tüketici olmanın ülke ekonomisindeki önemini kavrar.
s. Yurdun, doğal ve insanlar tarafından yapılan her türlü zenginlik kaynaklarını korur, değerlendirir ve geliştirir.
ş. Başkaları ile birlikte uyumlu yaşama ve çalışmayı alışkanlık haline getirir.
t. İnsanlar arasındaki görüş ve duyuş farklılıklarını hoşgörü ile karşılar. Toplumun bütünlüğünü bozmayan farklı duyuş ve görüşlerin toplumun yaratıcı gücünü zenginleştirdiğine inanır.
u. İyi bir aile hayatının dayandığı ilkeleri kavramış, payına düşen görev ve sorumlulukları öğrenmiş ve benimsemiştir.
ü. Çağdaş uygarlık düzeyini aşma idealini gerçekleştirmeye çalışır.
3. Temel Eğitime İçerik ve Faaliyet Kategorileri
Temel eğitimde, yaş gruplarının özellikleri ve bu kademede dışa akışlar dikkate alınarak, program aşamaları üç aşama halinde düzenlenecektir. Bu aşamalar
- 1., 2., 3. sınıflar
4., 5. sınıflar
6., 7., 8. sınıflar halinde ele alınacaktır.
- 1., 2., 3. sınıflarda temel bilgi ve beceriler (okuma-yazma, aritmetik, fen bilgileri, işbilgileri ve hayat bilgileri),
4., 5. sınıflarda genel bilgiler ve beceriler,
6., 7., 8. sınıflarda ise, genel kültür ve özel alan dersleri ile seçimlik derslere yer verilecektir. Genel kültür dersleri, bütün öğrencilerin alacağı alanlardan; özel alan dersleri, iş becerisi kazandıran alanlardan, seçimlik dersler ise öğrenci ilgi ve yeteneklerine göre seçilebilecek konulardan oluşacaktır.
- Bu noktada, bazı derslerin seçimlilik olmasının, bu derslerin programda taşıdığı önemle ilgili olmadığına, bu derslere, gerçekten yetenekli ve ilgili öğrencilerin geleceğine işaret etmek gerekir.

Sınıf geçme sisteminin uygulanacağı 1-8 yıllar arasında yer alacak içerik ve faaliyet kategorilerinin, yaygın olarak Atatürk'ü çizgide sosyo-kültürel ve ulusal bütünleşmeye katkı, öğrencilerin top yekn gelişmeleri, araştırmacı yaklaşım ve yurttaşlık eğitime ilişkin davranışlar doğrultusunda ele alınması önem taşımaktadır.

Temel eğitim programlarında özel eğitime muhtaç öğrenciler için önlemler alınacak, gerektiğinde özel sınıflar açılacaktır.

Farklı aşamalarda farklı vurgulamalar yanında (8) yıllık programa, birinci sınıftan başlayıp gittikçe derinleşen oranda, aşığıdaki faaliyet şeritlerine yer verilecektir.

Türkçe

Sosyal Bilgiler

Fen Bilgileri

Matematik

Güzel Sanatlar, Beden Eğitimi

İş Eğitimi (Okul içinde ve dışında uygulamalı olarak)

Bu içerik ve faaliyet şeritleri arasında yatay bağlar kurulacak ve kaynaşma sağlanacaktır.

Temel eğitimde, 6-7-8. yıl programlarında iş ve çalışma hayatına hazırlayan şeride an az %35 oranında yer verilmelidir. Pratik-teknik bilgi ve beceriye dönük olan bu özel dersler; daktilo, el sanatları, ticaret bilgisi, ev ekonomisi, ilk yardım, ağaç işleri, tarım, metal işleri vb. derslerden oluşabilir.

Seçimlik dersler ise öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre verilebileceği gibi, öğrencilerin derinleşmek istedikleri konulardan da oluşabilir (M.E.B., 1991, s.76-80).

HÜKÜMET PROGRAMLARINDA TEMEL EğİTİM

Türkiye Cumhuriyeti yirmi altıncı hkmeti (20 Kasım 1961-25 Haziran 1962) programında Milli Eğitim faaliyetlerinin uzun vadeli ve esaslı bir plana bağlama amacı belirtilmiştir (M.E.B., 1993, s.28).

Türkiye Cumhuriyeti yirmi yedinci hükümet programında ise "İlkretimde, 1970 yılına kadar, okuma çağındaki bütün çocuklar okul içine alınacaktır" hükmü yer almıştır. İlk okuldan sonra öğretime devam imkanı bulunmayan çocuklar için çevrenin ekonomik şartları göz önünde bulundurulurken tarım ve el sanatı alanında devamlı bir tamamlayıcı ve yetiştirici müesseselerin açılması kararlaştırılmıştır (M.E.B., 1993, s.29).

Yirmi yedinci hükümet programındaki kararlar, otuzuncu hükümet programında da yer almıştır. Ayrıca Milli Eğitim davasının, Türkiye'de rejimin ve demokratik düzenin temelini besleyen kaynak olduğu ve memleketin kalkınmasında gerekli olduğu vurgulanarak herşeyden önce temel eğitim meselesinin halledilerek okur-yazarlık oranının yükseltilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur. Temel eğitime paralel olarak orta ve yüksek ğretiminde planlanmasının gerektiği vurgulanmıştır (M.E.B., 1993, s.33).

1970'li yıllarda otuz nc hükümet programında zorunlu ğretim süresinin ileride bütün yurda yayılmasına hazırlık olarak çok yönlü ğretim yapan ve öğrenciyi hem st okullara hem de çalışma hayatına hazırlayacak sekiz yıllık okulların deneme olarak kurulması için gerekli hazırlıklara hemen başlanacaktır hükmü yer almıştır. Ayrıca bu hükümet programında ilk ve orta öğretimde tek kitap düzeni uygulanmasına geçileceği belirtilmiştir (M.E.B., 1993, s.38).

Otuz beşinci hükümet programında hazırlanacak olan "Milli Eğitim Kanunu" tasarısında eğitimin her kademesindeki okulların bütünlük içinde ve çağın modern eğitim sistemleri açısından ele alınarak Türk eğitiminin yeni bir yapı ve çalışma düzenine kavuşması kararlaştırılmıştır.

Bu tasarı ile aynı zamanda cumhuriyet hükümetince bu döneme kadar çıkarılan eğitimle ilgili bütün dağınık kanunlar bir araya getirilerek sistem Türk eğitiminin felsefesine uygun hale getirilmesine çalışılmıştır.

Buna göre bugün ilk okulları bitiren çocuklarımızın büyük bir çoğunluğu üst okula devam etmek veya bir meslek sahibi olma imkanlarından yoksun bulunmaktadır. İnsanları ve toplumu tedirgin eden ve hayatta güçsüz bırakan bu büyük soruna çözüm getirmek için öğrencilere ilgi ve kabiliyetlerine göre bir öğrenim vermek, bu suretle onların ya üst okullara gitmek ya da çalışma hayatına atılmalarını sağlamak için ilk okulların sekiz yıla çıkarılma çalışmalarına devam edilecek ve bu okulların yurt ölçüsünde yayılmasına çalışılacaktır denmektedir (M.E.B., 1993, s.41).

Kırk sekizinci hükümet programında zorunlu eğitimin 2000 yılına kadar sekiz yıl; 2000 yılından sonrada 10 yıl olmasını sağlayacak kanun düzenlemelerinin yapılacağı belirtilmiştir (M.E.B., 1993, s.70).

Kırk dokuzuncu hükümet programında "eğitim doğumdan başlayarak her Türk yurttaşının öğrenim ve eğitimi devletin yükümlülüğünde olacak ve parasız eğitim esas kılınacaktır. Zorunlu eğitim en az sekiz yıl olacaktır" denilmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; ilköğretim okullarının planlanmasına, örgütlenmesine, yönetimine, ve öğretim programlarına ilişkin olarak anket yoluyla toplanan veriler yorumlanmıştır.

Planlama Sürecine İlişkin Bulgular

Denizli ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere uygulanan ankette, ilköğretim okullarının planlanmasına ilişkin sekiz adet yargı kullanılmıştır. Bu yargılar anket formunda (EK-2) 6-8-11-12-22-24-35-37 numara ile gösterilen yargılardır.

Tablo 9'da deneklerin planlama sürecine ilişkin yanıtları yer almaktadır.

Tabloda, her yargıya hiç, az, çok ve pek çok yanıtını veren öğretmen ve yöneticilerin sayıları, ve yüzdeleri ayrı ayrı ve tüm grup için (97 öğretmen 14 yönetici, toplam 111 kişi) verilmiştir.

Planlama sürecine ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin yer aldığı tablo-9'da görüldüğü gibi;

1-"Her öğretim yılında alınacak öğrenciler göz önünde tutularak gerekli hazırlıklar yapılıyor" maddesine üzerinde anket uygulanan denek öğretmenler arasında 48 kişi (%49.48) az katılıyorum yanıtını verirken, yöneticilerden 7 kişi (%50.00) çok katılıyorum yanıtını vermiştir.

2-"Yapılan yönetim planı, zamanla ortaya çıkan kusurları gidermek ve yeniliklere kapısını açmak için geliştirilmeye elverişli değildir" yargısına üzerinde anket uygulanan denek öğretmenlerden 56 kişi (%57.73) çok katılıyorum yanıtını vermiş; yöneticiler arasında ise çok katılıyorum ya da az katılıyorum yanıtları eşit olarak dağılım göstermiştir. (7 kişi %50.00, 7 kişi %50.00)

3-"Okulun hedef ve amaçları ile ilköğretimden neler beklendiği konusunda yöneticiler ile öğretmenler arasında görüş birliği sağlanmıştır" maddesine öğretmenlerden 38 kişisi (%39.18) az katılıyorum derken, yöneticilerden 6 kişisi de (%42.86) az katılıyorum olarak yanıt vermişlerdir. Yani az katılıyorum yanıtı toplam denekler arasında 44 kişi (%39.64) ile çoğunluktadır.

TABLO 9- Öğretmen ve Yöneticilerin Planlama Sürecine İlişkin Görüşleri

SORULAR	Görev Türü	Katılma Dereceleri				TOPLAM
		Hiç	Az	Çok	Pek Çok	
1-Her öğretim yılında alınacak öğrenciler göz önünde tutularak gerekli hazırlıklar yapılıyor.	Öğretmen S	11	48	31	7	97
	Öğretmen %	11.34	49.48	31.96	7.22	100.00
	Yönetici S	-	6	7	1	14
	Yönetici %	.00	42.86	50.00	7.14	11
	Toplam S	11	54	38	8	11.34
	Toplam %	9.91	48.65	34.23	7.21	100.00
2-Yapılan yönetim planı, zamanla ortaya çıkan kusurları gidermek ve yeniliklere kapısını açmak için geliştirilmeye elverişli değildir.	Öğretmen S	1	32	56	8	97
	Öğretmen %	1.03	32.99	57.73	8.25	100.00
	Yönetici S	-	7	7	-	14
	Yönetici %	.00	50.00	50.00	.00	100.00
	Toplam S	1	39	63	8	111
	Toplam %	.90	35.14	56.76	7.21	100.00
3-Okulun hedef ve amaçları ile ilk öğretimden neler beklendiği konusunda yöneticilerle öğretmenler arasında görüş birliği sağlanmıştır.	Öğretmen S	12	38	37	10	97
	Öğretmen %	12.37	39.18	38.14	10.31	100.00
	Yönetici S	-	6	4	4	14
	Yönetici %	.00	42.86	28.57	28.57	100.00
	Toplam S	12	44	41	14	111
	Toplam %	10.81	39.64	36.94	12.61	100.00
4-Kaynaklar (elektrik, ders araç-geçerleri, işlik) akılcı bir biçimde kullanılıyor.	Öğretmen S	13	35	44	5	97
	Öğretmen %	13.40	36.08	45.36	5.15	100.00
	Yönetici S	1	5	8	-	14
	Yönetici %	7.14	35.71	57.14	.00	100.00
	Toplam S	14	40	52	5	111
	Toplam %	12.61	36.04	46.85	4.50	100.00
5-Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarından geçmeleri gerekmektedir.	Öğretmen S	8	20	46	23	97
	Öğretmen %	8.25	20.62	47.42	23.71	100.00
	Yönetici S	-	1	11	2	14
	Yönetici %	.00	7.14	78.57	14.29	100.00
	Toplam S	8	21	57	25	111
	Toplam %	7.21	18.92	51.35	22.52	100.00
6-Planlama hizmetlerinin bir uzman tarafından yapılması gerekmektedir.	Öğretmen S	3	15	35	44	97
	Öğretmen %	3.09	15.46	36.08	45.36	100.00
	Yönetici S	-	-	5	9	14
	Yönetici %	.00	.00	35.71	64.29	100.00
	Toplam S	3	15	40	53	111
	Toplam %	2.70	13.51	36.04	47.75	100.00
7-Öğretim yılı sonunda, yıl içinde yapılması gerekenlerin değerlendirilmesinin bir raporla yazılması gerekmez.	Öğretmen S	11	28	27	31	97
	Öğretmen %	11.34	28.87	27.84	31.96	100.00
	Yönetici S	1	4	6	3	14
	Yönetici %	7.14	28.57	42.86	21.43	100.00
	Toplam S	12	32	33	34	111
	Toplam %	10.81	28.83	29.73	30.63	100.00
8-İş eğitimi dersinde yapılan çalışmalar, öğrenciyi gelecekte seçeceği teknik bir meslek dalında gerekli olacak temel bilgi ve becerileri kazandırma-ya yeterli değildir.	Öğretmen S	11	38	27	21	97
	Öğretmen %	11.34	39.18	27.84	21.65	100.00
	Yönetici S	2	7	4	1	14
	Yönetici %	14.29	50.00	28.57	7.14	100.00
	Toplam S	13	45	31	22	111
	Toplam %	11.71	40.54	27.93	19.82	100.00

4-"Kaynaklar (elektrik, ders araç-gereçleri, ışık) akılcı bir biçimde kullanılıyor" maddesine öğretmenler arasında 44 kişi (%45.36) çok katılıyorum yanıtını verirken, yöneticilerden 8 kişi (%57.14) de çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yöneticiler öğretmenlere göre çoğunlukta olarak çok katıldıklarını ifade etmişlerdir.

5-"Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarından geçmeleri gerekmektedir" maddesine üzerinde anket uygulanan denekler arasında öğretmenlerden 46 kişi (%47.42) çok katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden de 11 kişi (%78.57) çok katılıyorum yanıtı vermişlerdir. Öğretmen ve yöneticiler arasında kıyas yapılırsa yöneticiler bu görüşe daha çok katılmışlardır.

6-"Planlama hizmetlerinin bir uzman tarafından yapılması gerekmektedir" maddesine öğretmenler arasında 44 kişi (%45.36) pek çok katılıyorum derken, yöneticilerden 9 kişi (%64.29) pek çok katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Yine üzerinde anket uygulanan deneklerin genel toplamında pek çok katılıyorum yanıtı çoğunlukta. Ancak bu sayı yöneticilerde daha da belirgindir.

7-"Öğretim yılı sonunda, yıl içinde yapılması gerekenlerin değerlendirilmesinin bir raporla yazılması gerekmez" maddesine öğretmenlerden 31 kişi (%31.96) pek çok katılıyorum, yöneticilerden ise 6 kişi (%42.86) çok katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Yöneticilerin yüzdesi çok katılıyorum yanıtıyla çoğunlukta.

8-"İş eğitimi dersinde yapılan çalışmalar öğrenciye gelecekte seçeceği teknik bir meslek dalında gerekli olacak temel bilgi ve becerileri kazandırmaya yeterli değildir" maddesine öğretmenlerin 38 kişi (39.18)'si, yöneticilerden ise 7 kişi (%50.00) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel denek toplamında da az katılıyorum yanıtı çoğunlukta.

İlköğretim okullarının planlanmasına ilişkin görev yapan öğretmen ve yöneticilerin genel olarak görüşleri şöyledir:

1-Her öğretim yılında alınacak öğrenciler gözönünde tutularak gerekli hazırlıklar yapılmamaktadır.

2-Yapılan yönetim planı, zamanla ortaya çıkan kusurları gidermek ve yeniliklere kapısını açmak için geliştirilmeye elverişli değildir.

3-Okulun hedef ve amaçları ile ilköğretimden neler beklendiği konusunda, yöneticiler ve öğretmenler arasında yeterli ölçüde görüş birliği sağlanamamıştır.

4-Kaynaklar (elektrik, ders araç-gereçleri, ışık) akılcı bir biçimde tam olarak kullanılmıyor.

5-Öğretmenlerin hizmet içi kurslardan geçmeleri gerekmektedir.

6-Planlama hizmetleri bir uzman tarafından yapılmalıdır.

7-Öğretim yılı sonunda, yıl içinde yapılması gerekenlerin bir raporla yazılması gerekmektedir.

8-İş eğitimi dersinde yapılan çalışmalar öğrenciyi gelecekte seçeceği teknik bir meslek dalında gerekli olacak temel bilgi ve becerileri kazandırmaya yeterli değildir.

Örgütlenme Sürecine İlişkin Bulgular

Denizli ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere uygulanan ankette, ilköğretim okullarının örgütlenmesine ilişkin sekiz adet yargı kullanılmıştır. Bu yargılar anket formunda (EK-2) 1-13-21-25-34-38-39-40 numara ile gösterilen yargılardır.

Tablo 10'da deneklerin örgütlenme sürecine ilişkin yanıtları yer almaktadır.

Tabloda, her yargıya hiç, az, çok ve pek çok yanıtını veren öğretmen ve yöneticilerin sayıları, ve yüzdeleri ayrı ayrı ve tüm grup için (97 öğretmen 14 yönetici, toplam 111 kişi) verilmiştir.

Örgütlenme sürecine ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin yer aldığı tablo-10'da görüldüğü gibi;

1-"Tüm iş görenler takım ruhu içinde çalışmaktadır" maddesine öğretmenler arasında 44 kişi (%45.36) az katılıyorum yanıtını verirken, yöneticiler arasında 11 kişi (%78.57) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yani yöneticiler bu görüşe daha çok katılmışlardır. Toplam denekler arasında da 49 kişi ile (%44.14) çok katılıyorum görüşü çoğunluktadır.

Ayrıca yönetici ve öğretmenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde tüm iş görenlerin takım ruhu içinde çalıştığı görüşünün farklı olduğu belirlenmiştir.

2-"Öğretmenler sık sık zümre toplantısı düzenlemelidir" maddesine öğretmenlerden 56 kişi (%57.73) çok katılıyorum yanıtını vermiş. Yöneticilerden de 11 kişi (%78.57) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Böylelikle öğretmen ve yöneticilerin toplamında 67 kişi (%60.36) çok katılıyorum yanıtı ile çoğunluğu oluşturmuştur.

3-"Öğretmenlerin hepsi eğitsel kol çalışmalarına istekli olarak katılmaktadır" maddesine öğretmenler arasında 51 kişi (%52.58) az katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 9 kişi (%64.29) hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir.

4-"Görevler müdür tarafından eşit olarak paylaştırılmamaktadır" maddesine öğretmenler arasında 36 kişi (%37.11) çok katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden de 6 kişi (%42.86) çok katılıyorum yanıtını vermiştir.

5-"İlköğretim okulundaki düzenlemeler sınıftaki öğretimi kolaylaştırıcı nitelikler göz önünde tutularak yapılmalıdır" maddesine öğretmenler arasında 46 kişi (%47.42) çok katılıyorum yanıtını verirken, yöneticiler arasında 6 kişi (%42.86) pek çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yani yöneticiler bu görüşe öğretmenlerden daha fazla katılmaktadır.

TABLO 10-Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütlenme Sürecine İlişkin Görüşleri

SORULAR	Görev Türü	Katılma Dereceleri				TOPLAM
		Hiç	Az	Çok	Pek Çok	
1-Tüm iş görenler takım ruhu içinde çalışmaktadır.	Öğretmen S	9	44	38	6	97
	Öğretmen %	9.28	45.36	39.18	6.19	100.00
	Yönetici S	-	3	11	-	14
	Yönetici %	.00	21.43	78.57	.00	100.00
	Toplam S	9	47	49	6	111
	Toplam %	8.11	42.34	44.14	5.41	100.00
2-Öğretmenler sık sık zümre toplantısı düzenlemelidir.	Öğretmen S	3	27	56	11	97
	Öğretmen %	3.09	27.84	57.73	11.34	100.00
	Yönetici S	-	1	11	2	14
	Yönetici %	.00	7.14	78.57	14.29	100.00
	Toplam S	3	28	67	13	111
	Toplam %	2.70	25.23	60.36	11.71	100.00
3-Öğretmenlerin hepsi eğitsel kol çalışmalarına istekli olarak katılmaktadır.	Öğretmen S	19	51	22	5	97
	Öğretmen %	19.59	52.58	22.68	5.14	100.00
	Yönetici S	9	4	1	-	14
	Yönetici %	64.29	28.57	7.14	.00	100.00
	Toplam S	28	55	23	5	111
	Toplam %	25.23	49.55	20.72	4.50	100.00
4-Görevler müdür tarafından eşit olarak paylaştırılmamaktadır.	Öğretmen S	5	34	36	22	97
	Öğretmen %	5.15	35.05	37.11	22.68	100.00
	Yönetici S	-	3	6	5	14
	Yönetici %	.00	21.43	42.86	35.71	100.00
	Toplam S	5	37	42	27	111
	Toplam %	4.50	33.33	37.84	24.32	100.00
5-İlköğretim okulundaki düzenlemeler sınıftaki öğretimi kolaylaştırıcı nitelikler göz önünde tutularak yapılmalıdır.	Öğretmen S	4	18	46	29	97
	Öğretmen %	4.12	18.56	47.42	29.9	100.00
	Yönetici S	-	3	5	6	14
	Yönetici %	.00	21.43	35.71	42.86	100.00
	Toplam S	4	21	51	35	111
	Toplam %	3.60	18.92	45.95	31.53	100.00
6-İlköğretim okullarının, öğrencileri hem hayata hem de bir üst öğrenime hazırlama amacı velilerce bilinmektedir.	Öğretmen S	24	41	20	12	97
	Öğretmen %	24.74	42.27	20.62	12.37	100.00
	Yönetici S	3	9	1	1	14
	Yönetici %	21.43	64.29	7.14	7.14	100.00
	Toplam S	27	50	21	13	111
	Toplam %	24.32	45.05	18.92	11.71	100.00
7-İlköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler bu okulu seçerken okulun amaçlarını öğrenip bilinçli bir seçim yapmaktadır.	Öğretmen S	33	41	18	5	97
	Öğretmen %	34.02	42.27	18.56	5.15	100.00
	Yönetici S	6	2	5	1	14
	Yönetici %	42.86	14.29	35.71	7.14	100.00
	Toplam S	39	43	23	6	111
	Toplam %	35.14	38.74	20.72	5.41	100.00
8-Rehberlik hizmetleri faaliyetleri yeterli düzeyde değildir.	Öğretmen S	10	28	31	28	97
	Öğretmen %	10.31	28.87	31.96	28.87	100.00
	Yönetici S	5	4	2	3	14
	Yönetici %	35.71	28.57	14.29	21.43	100.00
	Toplam S	15	32	33	31	111
	Toplam %	13.51	28.83	29.73	27.93	100.00

6-"İlköğretim okullarının, öğrencileri hem hayata hem de bir üst öğrenime hazırlama amacı velilerce bilinmektedir" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27), yöneticilerden de 9 kişi (%64.29) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel toplam arasında az katılıyorum yanıtı 50 kişi (%45.05) ile çoğunluktadır.

7-"İlköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler bu okulu seçerken okulun amacını öğrenip bilinçli bir seçim yapmaktadır" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27) az katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 6 kişi (%42.86) hiç katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Yani yöneticilerin çoğunluğunun bu görüşe hiç katılmadıkları gözlenmiştir.

8-"Rehberlik hizmetleri faaliyetleri yeterli düzeyde değildir" maddesine öğretmenler arasında 31 kişi (%31.96) çok katılıyorum derken yöneticiler arasında 5 kişi (%35.71) hiç katılmıyorum yanıtını vermiştir. Buradan öğretmenlerin bu yargıya çok katıldıkları ancak yöneticilerin hiç katılmadıklarını söyleyebiliriz.

İlköğretim okullarının örgütlenmesine ilişkin görev yapan öğretmen ve yöneticilerin genel olarak görüşleri şöyledir;

1-Tüm iş görenlerin takım ruhu içinde çalıştığı görüşüne öğretmenler az derecede katılırken, yöneticilerin büyük bir bölümü çok derecede katıldıklarını ifade etmiştir.

2-Öğretmenler sık sık zümre toplantısı düzenlemelidir.

3-Öğretmenlerin çoğu eğitsel kol çalışmalarına istekli olarak katılmamaktadır.

4-Görevler müdür tarafından eşit olarak paylaştırılmamaktadır.

5-İlköğretim okullarındaki düzenlemeler sınıftaki öğretimi kolaylaştırıcı nitelikler göz önünde tutularak yapılmalıdır.

6-İlköğretim okullarının, öğrencileri hem hayata hem de üst öğrenime hazırlama amacı velilerce bilinmemektedir.

7-İlköğretim okulunda öğrenim gören öğrencilerin çoğu bu okulu seçerken okulun amaçlarını öğrenip bilinçli bir seçim yapmaktan uzaktır.

8-Rehberlik hizmetleri faaliyetleri yeterli düzeyde değildir.

Yönetim Sürecine İlişkin Bulgular

Denizli ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere uygulanan ankette, ilköğretim okullarının yönetimine ilişkin sekiz adet yargı kullanılmıştır. Bu yargılar anket formunda (EK-2) 3-4-10-15-18-26-29-31 numara ile gösterilen yargılardır.

Tablo 11'de deneklerin yönetim sürecine ilişkin yanıtları yer almaktadır.

Tabloda, her yargıya hiç, az, çok ve pek çok yanıtını veren öğretmen ve yöneticilerin sayıları, ve yüzdeleri ayrı ayrı ve tüm grup için (97 öğretmen 14 yönetici, toplam 111 kişi) verilmiştir.

Yönetim Sürecine ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin yer aldığı tablo-11'de görüldüğü gibi;

1-"Tüm öğretmenler istediklerinde yöneticilerle görüşebilirler" maddesine üzerine anket uygulanan deneklerden 42 öğretmen (%43.30) çok katılıyorum şeklinde yanıt verirken yöneticiler arasında 9 kişi (%64.29) pek çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yöneticiler bu görüşe öğretmenlerden daha çok katıldıklarını ifade etmişlerdir. Toplam değerlendirildiğinde 51 kişi (%45.95) bu görüşe pek çok katılmaktadır.

2-"Yöneticilerin eğitim yönetimi formasyonu almaları gerekir" maddesine öğretmenlerden 39 kişi (%40.21), yöneticilerden de 6 kişi (%42.86) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmen ve yöneticiler aynı görüşe sahiptir.

3-"Yöneticiler eğitim yönetimi alanında yeterli değildir" maddesine öğretmenlerden 46 kişi (%47.42) yöneticilerden de 8 kişi (%57.14) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Genelde çok katılıyorum yanıtının fazla olmasına karşılık yöneticilerde bu oran daha yüksektir.

4-"Öğretmenler kendileri ile ilgili kararlara katılamamaktadır" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27), yöneticilerden de 7 kişi (%50.00) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel toplamda çok katılıyorum yanıtını veren kişi sayısı 48 (%43.24)'dir.

5-"Branş öğretmenlerini, branş müfettişleri teftiş etmelidir" maddesine öğretmenlerden 53 kişi (%54.64), yöneticilerden ise 11 kişi (%78.57) pek çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yani toplam deneklerden pek çok katılıyorum yanıtını verenlerin 64 kişi (%57.66) olduğunu görüyoruz.

6-"Yöneticiler okuldaki öğretmenler tarafından demokratik yollarla seçilmelidir" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27) çok katılıyorum derken yöneticilerden 5 kişi (%35.71) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Buradan öğretmenlerin bu görüşe yöneticilere göre daha çok katıldıklarını görüyoruz.

Ayrıca yönetici ve öğretmenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde yöneticilerin okuldaki öğretmenler tarafından demokratik yollarla seçilmesi görüşünde farklılık olduğu belirlenmiştir.

7-"Yönetici olmak için öğretmen olmak yeterlidir. Ayrıca, yönetici eğitimi gereksizdir" maddesine öğretmenlerden 35 kişi (%36.08) hiç katılmıyorum yanıtını vermiş, yöneticilerden ise 8 kişi (%57.14) az katılıyorum yanıtını vermiştir.

Ayrıca yönetici ve öğretmenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde yönetici eğitiminin gereksiz olduğu görüşünde farklılık olduğu belirlenmiştir.

TABLO 11-Öğretmen ve Yönetici Yönetim Sürecine İlişkin Görüşleri

SORULAR	Görev Türü	Katılma Dereceleri				TOPLAM
		Hiç	Az	Çok	Pek Çok	
1-Tüm öğretmenler istediklerinde yöneticilerle görüşebilirler.	Öğretmen S	2	11	42	42	97
	Öğretmen %	2.06	11.34	43.30	43.30	100.00
	Yönetici S	-	-	5	9	14
	Yönetici %	.00	.00	35.71	64.29	100.00
	Toplam S	2	11	47	51	111
	Toplam %	1.80	9.91	42.34	45.95	100.00
2-Yöneticilerin eğitim yönetimi formasyonu alması gerekir.	Öğretmen S	8	20	39	30	97
	Öğretmen %	8.25	20.62	40.21	30.93	100.00
	Yönetici S	-	4	6	4	14
	Yönetici %	.00	28.57	42.86	28.57	100.00
	Toplam S	8	24	45	34	111
	Toplam %	7.21	21.62	40.54	30.63	100.00
3-Yöneticiler eğitim yönetimi alanında yeterli değildir.	Öğretmen S	5	34	46	12	97
	Öğretmen %	5.15	35.05	47.42	12.37	100.00
	Yönetici S	-	4	8	2	14
	Yönetici %	.00	28.57	57.14	14.29	100.00
	Toplam S	5	38	54	14	111
	Toplam %	4.50	34.23	48.65	12.61	100.00
4-Öğretmenler kendileriyle ilgili kararlara katılmamaktadır.	Öğretmen S	7	30	41	19	97
	Öğretmen %	7.22	30.93	42.27	19.59	100.00
	Yönetici S	2	3	7	2	14
	Yönetici %	14.29	21.43	50.00	14.29	100.00
	Toplam S	9	33	48	21	111
	Toplam %	8.11	29.73	43.24	18.92	100.00
5-Branş öğretmenlerini branş müfettişleri teftiş etmelidir.	Öğretmen S	10	10	24	53	97
	Öğretmen %	10.31	10.31	24.74	54.64	100.00
	Yönetici S	-	-	3	11	14
	Yönetici %	.00	.00	21.43	78.57	100.00
	Toplam S	10	10	27	64	111
	Toplam %	9.01	9.01	24.32	57.66	100.00
6-Yöneticiler okuldaki öğretmenler tarafından demokratik yollarla seçilmiştir.	Öğretmen S	9	13	41	34	97
	Öğretmen %	9.28	13.40	42.27	35.05	100.00
	Yönetici S	4	5	4	1	14
	Yönetici %	28.57	35.71	28.57	7.14	100.00
	Toplam S	13	18	45	35	111
	Toplam %	11.71	16.22	40.54	31.53	100.00
7-Yönetici olmak için öğretmen olmak yeterlidir. Ayrıca, yönetici eğitimi gereksizdir.	Öğretmen S	35	18	27	17	97
	Öğretmen %	36.08	18.56	27.84	17.53	100.00
	Yönetici S	4	8	1	1	14
	Yönetici %	28.57	57.14	7.14	7.14	100.00
	Toplam S	39	26	28	18	111
	Toplam %	35.14	23.42	25.23	16.22	100.00
8-İlköğretim okulu teftiş sistemi yeterlidir.	Öğretmen S	33	39	20	5	97
	Öğretmen %	34.02	40.21	20.62	5.15	100.00
	Yönetici S	6	8	-	-	14
	Yönetici %	42.86	57.14	.00	.00	100.00
	Toplam S	39	47	20	5	111
	Toplam %	35.14	42.34	18.02	4.50	100.00

8-"İlköğretim okulu teftiş sistemi yeterlidir" maddesine öğretmenlerden 39 kişi (%40.21) az katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden de 8 kişi (%57.14) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Buradan toplam deneklerin çoğunluğunun bu görüşe az katıldıklarını söyleyebiliriz.

İlköğretim okullarının yönetimine ilişkin görev yapan öğretmen ve yöneticilerin genel olarak görüşleri şöyledir:

- 1-Tüm işgörenler, istediklerinde yöneticilerle görüşebilmektedir.
- 2-Yöneticilerin eğitim yönetimi formasyonu almaları gerekir.
- 3-Yöneticiler eğitim yönetimi alanında tam anlamı ile yeterli değildir.
- 4-Öğretmenler kendileri ile ilgili kararlara her zaman katılamamaktadır.
- 5-Branş öğretmenlerini, branş müfettişleri teftiş etmelidir.
- 6-Öğretmenler, yöneticilerin okuldaki öğretmenler tarafından demokratik yollarla seçilmesini isterken, yöneticiler bu görüşe az katıldıklarını ifade etmişlerdir.
- 7-Yönetici olmak için öğretmen olmak yeterli değildir. Yönetici eğitiminin alınması gerekir.
- 8-İlköğretim okulu teftiş sistemi yeterli değildir.

Öğretim Programları Sürecine İlişkin Bulgular

Denizli ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere uygulanan ankette, ilköğretim okullarının öğretim programlarına ilişkin on altı adet yargı kullanılmıştır. Bu yargılar anket formunda (EK-2) 2-5-7-9-14-16-17-19-20-23-27-28-30-32-33-36 numara ile gösterilen yargılardır.

Tablo 12 'de deneklerin öğretim programları sürecine ilişkin yanıtları yer almaktadır.

Tabloda, her yargıya hiç, az, çok ve pek çok yanıtını veren öğretmen ve yöneticilerin sayıları, ve yüzdeleri ayrı ayrı ve tüm grup için (97 öğretmen 14 yönetici, toplam 111 kişi) verilmiştir.

Öğretim Programlarına ilişkin öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin yer aldığı tablo-12'de görüldüğü gibi;

1-"Eğitim araç ve gereçleri yetersizdir" maddesine üzerinde anket uygulanan deneklerden öğretmenler arasında 60 kişi (%61.86) çok katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 9 kişi (%64.29) çok katılıyorum yanıtını vermiştir.

2-"İlk okul programı ile orta okul programı kaynaşık değildir" maddesine öğretmenlerden 48 kişi (%49.48) çok katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 9 kişi (%64.29) az katılıyorum yanıtını vermiştir.

TABLO 12- Öğretmen ve Yöneticilerin Öğretim Programları Sürecine İlişkin Görüşleri

SORULAR	Görev Türü	Katılma Dereceleri				TOPLAM
		Hiç	Az	Çok	Pek Çok	
1-Eğitim araç ve gereçleri yetersizdir	Öğretmen S	3	25	60	9	97
	Öğretmen %	3.09	25.77	61.86	9.28	100.00
	Yönetici S	2	2	9	1	14
	Yönetici %	14.29	14.29	64.29	7.14	100.00
	Toplam S	5	27	69	10	111
	Toplam %	4.50	24.32	62.16	9.01	100.00
2-İlk okul programı ile orta okul programı kaynaşık değildir.	Öğretmen S	12	19	48	18	97
	Öğretmen %	12.37	19.59	49.48	18.56	100.00
	Yönetici S	-	9	5	-	14
	Yönetici %	.00	64.29	35.71	.00	100.00
	Toplam S	12	28	53	18	111
	Toplam %	10.81	25.23	47.75	16.22	100.00
3-Küçük sınıflarda az öğrenci gruplarıyla ders yapmak başarıyı artırır.	Öğretmen S	8	16	29	44	97
	Öğretmen %	8.25	16.49	29.90	45.36	100.00
	Yönetici S	-	-	5	9	14
	Yönetici %	.00	.00	35.71	64.29	100.00
	Toplam S	8	16	34	53	111
	Toplam %	7.21	14.41	30.63	47.75	100.00
4-Yönetici ve öğretmenler, öğrencileri değişme ve gelişmeye teşvik edici davranış göstermektedir.	Öğretmen S	8	33	38	18	97
	Öğretmen %	8.25	34.02	39.18	18.56	100.00
	Yönetici S	-	4	8	2	14
	Yönetici %	.00	28.57	57.14	14.29	100.00
	Toplam S	8	37	46	20	111
	Toplam %	7.21	33.33	41.44	18.02	100.00
5-Programlar temel yurttaşlık bilgilerini vermektedir.	Öğretmen S	8	44	39	6	97
	Öğretmen %	8.25	45.36	40.21	6.19	100.00
	Yönetici S	2	7	4	1	14
	Yönetici %	14.29	50.00	28.57	7.14	100.00
	Toplam S	10	51	43	7	111
	Toplam %	9.01	45.95	38.74	6.31	100.00
6-Programlar öğrenciyi üst öğrenime iyi bir şekilde hazırlamaktadır.	Öğretmen S	16	48	32	1	97
	Öğretmen %	16.49	49.48	32.99	1.03	100.00
	Yönetici S	1	7	5	1	14
	Yönetici %	7.14	50.00	35.71	7.14	100.00
	Toplam S	17	55	37	2	111
	Toplam %	15.32	49.55	33.33	1.80	100.00
7-Programlar ile öğrencilerin yetenekleri saptanıp geliştirilememektedir.	Öğretmen S	10	19	41	27	97
	Öğretmen %	10.31	19.59	42.27	27.84	100.00
	Yönetici S	2	6	5	1	14
	Yönetici %	14.29	42.86	35.71	7.14	100.00
	Toplam S	12	25	46	28	111
	Toplam %	10.81	22.52	41.44	25.23	100.00
8-Programdaki iş eğitimi dersi amacına ulaşmamaktadır.	Öğretmen S	15	24	41	17	97
	Öğretmen %	15.46	24.74	42.27	17.53	100.00
	Yönetici S	1	6	6	1	14
	Yönetici %	7.14	42.86	42.86	7.14	100.00
	Toplam S	16	30	47	18	111
	Toplam %	14.41	27.03	42.34	16.22	100.00

(TABLO 12 'nin devamı)

SORULAR	Görev Türü	Katılma Dereceleri				TOPLAM
		Hiç	Az	Çok	Pek Çok	
9-Programdaki iş eğitimi dersinin süresi uzundur.	Öğretmen S	9	12	41	35	97
	Öğretmen %	9.28	12.37	42.27	36.08	100.00
	Yönetici S	2	3	4	5	14
	Yönetici %	14.29	21.43	28.57	35.71	100.00
	Toplam S	11	15	45	40	111
	Toplam %	9.91	13.51	40.54	36.04	100.00
10-Programlar öğrenciyi bir mesleğe hazırlayamamaktadır.	Öğretmen S	21	26	25	25	97
	Öğretmen %	21.65	26.80	25.77	25.77	100.00
	Yönetici S	5	1	6	2	14
	Yönetici %	35.71	7.14	42.86	14.29	100.00
	Toplam S	26	27	31	27	111
	Toplam %	23.42	24.32	27.93	24.32	100.00
11-Programda gereksiz tekrarlar vardır.	Öğretmen S	8	40	30	19	97
	Öğretmen %	8.25	41.24	30.93	19.59	100.00
	Yönetici S	-	5	8	1	14
	Yönetici %	.00	35.71	57.14	7.14	100.00
	Toplam S	8	45	38	20	111
	Toplam %	7.21	40.54	34.23	18.02	100.00
12-Üniversitelerin ilgili bölümlerinin sekiz yıllık ilköğretim okullarının yeniden düzenlenmesi çalışmaları yapılması gerekir.	Öğretmen S	6	22	28	41	97
	Öğretmen %	6.19	22.68	28.87	42.27	100.00
	Yönetici S	-	-	4	10	14
	Yönetici %	.00	.00	28.57	71.43	100.00
	Toplam S	6	22	32	51	111
	Toplam %	5.41	19.82	28.83	45.95	100.00
13-Programdaki iş eğitimi dersi öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir.	Öğretmen S	11	28	45	13	97
	Öğretmen %	11.34	28.87	46.39	13.40	100.00
	Yönetici S	2	7	5	-	14
	Yönetici %	14.29	50.00	35.71	.00	100.00
	Toplam S	13	35	50	13	111
	Toplam %	11.71	31.53	45.05	11.71	100.00
14-Programlar her dersin ayrı ayrı hedefleri ve bunlara uygun davranışlar olarak düzenlenmelidir.	Öğretmen S	2	16	49	30	97
	Öğretmen %	2.06	16.49	50.52	30.93	100.00
	Yönetici S	-	2	9	3	14
	Yönetici %	.00	14.29	64.29	21.43	100.00
	Toplam S	2	18	58	33	111
	Toplam %	1.80	16.22	52.25	29.73	100.00
15-Yaratıcı düşünen öğrenciler, öğretmenleri tarafından ödüllendirilmiştir.	Öğretmen S	14	32	31	20	97
	Öğretmen %	14.43	32.99	31.96	20.62	100.00
	Yönetici S	-	5	7	2	14
	Yönetici %	.00	35.71	50.00	14.29	100.00
	Toplam S	14	37	38	22	111
	Toplam %	12.61	33.33	34.23	19.82	100.00
16-Programlar öğrencinin düşünme ve sorun çözme yeteneğinin gelişmesini sağlar.	Öğretmen S	7	34	41	15	97
	Öğretmen %	7.22	35.05	42.27	15.46	100.00
	Yönetici S	-	4	10	-	14
	Yönetici %	.00	28.57	71.43	.00	100.00
	Toplam S	7	38	51	15	111
	Toplam %	6.31	34.23	45.95	13.51	100.00

Ayrıca yönetici ve öğretmenler arasında $p < 0.01$ düzeyinde ilk okul programı ile orta okul programının kaynaşık olmadığı görüşünde farklılık belirlenmiştir.

3-"Küçük sınıflarda az öğrenci grupları ile ders yapmak başarıyı artırır" maddesine öğretmenlerden 44 kişi (%45.36), yöneticilerden de 9 kişi (%64.29) pek çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel toplama bakıldığında 53 kişi (%47.75) bu görüşe pek çok katıldıklarını ifade etmiştir.

4-"Yönetici ve öğretmenler, öğrencileri değişme ve gelişmeye teşvik edici davranış göstermektedir" maddesine öğretmenlerden 38 kişi (%39.18), yöneticilerden 8 kişi (% 57.14) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel toplam da çok katılıyorum yanıtı çoğunluktadır.

5-"Programlar temel yurttaşlık bigilerini vermelidir" maddesine öğretmenlerden 44 kişi (%45.36), yöneticilerden ise 7 kişi (%57.00) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Yani çoğunluk bu yargıya az katılmaktadır.

6-"Programlar öğrenciyi üst öğrenime iyi bir şekilde hazırlamaktadır" maddesine öğretmenlerden 48 kişi (% 49.48), yöneticilerden 7 kişi (%50.00) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Az katılıyorum yanıtı genel toplamda 55 kişi (%49.55) ile çoğunluktadır.

7-"Programlar ile öğrencilerin yetenekleri saptanıp geliştirilememektedir" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27) çok katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 6 kişi (%42.86) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Öğretmenler yöneticilere göre bu görüşe daha çok katılmaktadır.

8-"Programdaki iş eğitimi dersi amacına ulaşmamaktadır" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27) çok katılıyorum yanıtını vermişken yöneticilerden 6'şar kişi (%42.86) az katılıyorum ve çok katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Sonuçta toplam deneklerden 47 kişi (%42.34) çok katılıyorum yanıtını vermiştir.

9-"Programdaki iş eğitimi dersinin süresi uzundur" maddesine üzerine anket uygulanan denekler arasında öğretmenlerden 41 kişi (%42.27) çok katılıyorum derken yöneticilerden 5 kişi (%35.71) pek çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Buna göre yöneticiler bu görüşe öğretmenlerden daha çok katılmaktadır.

10-"Programlar öğrenciyi bir mesleğe hazırlayamamaktadır" maddesine öğretmenlerden 26 kişi (%26.80) az katılıyorum yanıtını vermiş yöneticilerden 6 kişi (%42.86) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Deneklerin toplamı dikkate alındığında çok katılıyorum yanıtını verenler 31 kişi (%27.93) ile çoğunluktadır.

11-"Programda gereksiz tekrarlar vardır" maddesine öğretmenlerden 40 kişi (%41.24) az katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 8 kişi (%57.14) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Ancak çoğunluk toplam deneklerin 45 kişisi (%40.54) olarak az katılıyorum yanıtını vermiştir.

12-"Üniversitelerin ilgili bölümlerine sekiz yıllık ilköğretim okullarının yeniden düzenlenmesi çalışmaları yapmaları gerekir" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27), yöneticilerden de 10 kişi (%71.43) pek çok katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Toplam deneklerin 51'i (%45.95) bu görüşe pek çok katıldıklarını ifade etmişlerdir.

13-"Programdaki iş eğitimi dersi öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir" maddesine üzerinde anket uygulanan deneklerden öğretmenlerin 45 kişisi (%46.39) çok katılıyorum yanıtını vermişlerdir. Yöneticilerden 7 kişi (%50.00) az katılıyorum yanıtını vermiştir. Yönetici ve öğretmenlerin tamamı değerlendirildiğinde 50 kişi %45.05'lik dilim programdaki iş eğitimi dersi öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir görüşüne çok katıldığını ifade etmiştir.

14-"Programlar her dersin ayrı ayrı hedefleri ve bunlara uygun davranışlar olarak düzenlenmelidir" maddesine öğretmenlerden 49 kişi (%50.52), yöneticilerden de 9 kişi (%64.29) çok katılıyorum yanıtını vermiştir.

15-"Yaratıcı düşünen öğrenciler, öğretmenleri tarafından ödüllendirilmelidir" maddesine öğretmenler arasında 32 kişi (%32.99) az katılıyorum yanıtını verirken yöneticilerden 7 kişi (%50.00) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Yönetici ve öğretmenlerin tamamı değerlendirildiğinde 38 kişi yani %34.23'lük dilim yaratıcı düşünen öğrenciler öğretmenleri tarafından ödüllendirilmelidir görüşüne çok katıldığını ifade etmiştir.

16-"Programlar öğrencinin düşünme ve sorun çözme yeteneğinin gelişmesini sağlar" maddesine öğretmenlerden 41 kişi (%42.27), yöneticilerden de 10 kişi (%71.43) çok katılıyorum yanıtını vermiştir. Genel toplam da 51 kişi (%45.95 bu görüşe çok katıldıklarını ifade etmiştir.

İlköğretim okullarının öğretim programlarına ilişkin görev yapan öğretmen ve yöneticilerin genel olarak görüşleri şöyledir:

- 1-İlköğretim okullarındaki eğitim araç ve gereçleri yeterli değildir.
- 2-İlk okul programı ile orta okul programı kaynaşık değildir.
- 3-Küçük sınıflarda az öğrenci gruplarıyla ders yapmak başarıyı arttıracaktır.
- 4-Yönetici ve öğretmenler, öğrencileri gelişme ve değişmeye teşvik edici davranış göstermektedir.
- 5-Programlar temel yurttaşlık bilgilerini vermek için yeterli değildir.
- 6-Programlar öğrenciyi üst öğrenime iyi bir şekilde hazırlamaya elverişli değildir.
- 7-Programlar ile öğrencinin yetenekleri tam olarak saptanamamaktadır.
- 8-Programdaki iş eğitimi dersi amacına ulaşmamaktadır.
- 9-Programdaki iş eğitimi dersinin süresi uzundur.
- 10-Programların öğrenciyi bir mesleğe hazırlama konusunda öğretmenler ve yöneticiler net bir yanıt verememektedir.

11-Programda gereksiz tekrarlar vardır.

12-Üniversitelerin ilgili bölümlerinin sekiz yıllık ilköğretim okullarının yeniden düzenlenmesi çalışmaları yapmaları gerekir.

13-Programdaki iş eğitimi dersi öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir.

14-Programlar her dersin ayrı ayrı hedefleri ve bunlara uygun davranışlar olarak düzenlenmelidir.

15-Yaratıcı düşünen öğrenciler öğretmenleri tarafından ödüllendirilmelidir.

16-Programlar öğrencinin düşünme ve sorun çözme yeteneğinin gelişmesini sağlayamamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çağımızdaki hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda köklü değişikliklere sebep olmaktadır. Yeni durumlara uyum sağlayabilmek için ise eğitim önemli bir araçtır.

Temel eğitim ya da ilköğretim eğitim sisteminin en önemli basamağını oluşturmaktadır. İlköğretimde esas amaç, toplumun tüm bireylerine içinde bulunduğu çağın gereklerine, toplumun gereksinimlerine uygun; temel bilgi, beceri, tavır, davranış ve değerlerin kazandırılmasıdır.

Bu nedenle, temel eğitim bir toplumun bütün kültürel birikim ve değerlerinin geliştirilerek gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan, toplumun niteliğinin yükselmesine katkıda bulunan ayrıca iş hayatının ve üstüne bina edilecek ileri eğitim kesimlerinin dayanaklarının temelini oluşturan bir eğitim öğretim kademesidir.

9 Mart 1992 tarih ve 21.166 sayılı resmi gazetede yayınlanan "Milli Eğitim Bakanlığı İlk Öğretim Kurumları Yönetmeliği" nin 13. maddesinde "mecburi öğrenim çağı çocuğun beş yaşını bitirdiği yılının eylül ayı sonunda başlar, on dört yaşını bitirip on beş yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter" denilmek suretiyle zorunlu eğitim süresinin en az sekiz yıl olarak belirlenmiş olması doğru yönde atılmış sevindirici bir adımdır. Çünkü Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarında öngörülen, demokrasiyi yaşam biçimi olarak benimsemiş özgür düşünceli ve milli kültür değerlerine sahip bir kişi 5 yıllık ilk okul eğitimi ile mümkün olabilecektir.

Çağdaş toplumun yaşama biçimi ve teknoloji dünyasının gereklerinin çocuklara verebilmek en az sekiz yıllık zorunlu ilköğretim ile mümkün olabilecektir.

Yapılan araştırmanın amacı sekiz yıllık temel eğitim (ilköğretim) okullarını tarihi gelişim süreci içinde incelemektir. Araştırmada bu okulların planlanmasına, örgütlenmesine, öğretim programlarına ve yönetimine ilişkin yapılan düzenlemeler nelerdir? Öğretmen ve yöneticilerin uygulamaya dönük görüşleri nelerdir? sorularına yanıt aranmıştır.

Sonuçlar

1- İlköğretim okullarında planlama sürecine ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir;

Her öğretim yılında alınacak öğrenciler gözönünde tutularak gerekli hazırlıkların yapılmadığı, yapılan yönetim planının yıl içinde ortaya çıkan kusurları giderme esnekliği taşımadığı, okuldaki kaynakların rasyonel kullanılmadığı, planlama alanında yetişmiş bir uzmanın bulunmadığı gözlenmiştir.

2- İlköğretim okullarında örgütlenme sürecine ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir;

İşgörenlerden öğretmenlerin, takım ruhu içinde çalışılmadığı yöneticilerin ise öğretmenlerden farklı olarak takım ruhu içinde çalışıldığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu arada zümre öğretmenler toplantısının sık sık düzenlenmediği, eğitsel kol çalışmalarına öğretmenlerin istekli katılmadığı, okuldaki görevlerin müdür tarafından işgörenler arasında dengeli paylaştırılmadığı ve rehberlik faaliyetlerinin yeterli düzeyde olmadığı gözlenmiştir.

3- İlköğretim okullarında yönetim sürecine ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir;

İşgörenlerle yöneticiler arasında yeterli iletişimin sağlanamadığı, öğretmenlerin alınan kararlara her zaman katılmadığı, yöneticilerin eğitim yönetimi formasyonu almadığı ve teftiş sisteminin yeterli olmadığı gözlenmiştir.

4- İlköğretim okullarında öğretim programları işlevine ilişkin elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir;

Araç-gereçlerin yeterli olmadığı, ilk okul programı ile orta okul programının kaynaşık olmadığı, programların temel yurttaşlık bilgilerini vermekten, öğrencilerin yeteneklerini saptamaktan ve öğrencileri üst öğrenime hazırlamaktan uzak olduğu, iş eğitimi dersinin amacına ulaşmadığı, öğrencilerin düşünme ve soru çözme yeteneğinin gelişmesinin sağlayamadığı gözlenmiştir.

Öneriler

Yukarıda elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir;

1- Öğretim yılı başlamadan önce ilköğretim okulunun etkili bir şekilde çalışmasını sağlayacak yönetim planları hazırlanmalıdır. Hazırlanan plan eğitim-öğretim yılı içerisinde ortaya çıkacak değişiklikleri içine alabilecek esneklikte olmalı, okuldaki insan ve madde kaynakları rasyonel kullanılmalı, yönetim planı mutlaka alanında yetişmiş bir uzman tarafından hazırlanmalıdır.

2- Okuldaki tüm işgörenlerin takım ruhu içerisinde çalışmalarını yöneticiler tarafından sağlanmalı, öğretmenler kurulu toplantıları ile zümre öğretmenler kurulu toplantıları sık sık düzenlenerek sorunların tartışılması, eğitsel kol çalışmalarına önem

verilmesi, okuldaki işlerin işgörenler arasında dengeli paylaşılması, rehberlik faaliyetlerinin yeterli düzeyde olması ve bu faaliyetlerin alanında yetişmiş uzmanlar tarafından yürütülmesi uygun olacaktır.

3- Okuldaki işgörenlerle yöneticiler arasında formal iletişim kanalları sürekli açık tutulmalı, öğretmenler kendilerini ilgilendiren ve eğitim-öğretim ile ilgili kararlara katılmalıdır. Yöneticiler de eğitim yönetimi formasyonuna sahip olmalı, teftiş sisteminin yeterli olması için yerinden teftiş yöntemi benimsenmeli, teftiş yapacak olan müfettişler mutlaka lisans üstü eğitim yapmış olmalıdır.

4- İlköğretim okullarında araç-gereçler ve donanımlar yeterli olmalıdır. Birbirinden farklı olan ilk okul ve orta okul programlarının yaklaştırılmaya zorlanmasının yerine sekiz yıllık içinde tutarlılık ve bütünlük taşıyan yeni ilköğretim programı hazırlanmalı, tüm Türkiye'de bir an önce uygulamaya geçilmelidir. Bu program öğrencilere temel yurttaşlık bilgilerini vermeli, yeteneklerini saptamalı, el becerileri ile düşünme sorun çözme yeteneklerini geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1993). **Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:172
- Akyüz, Y. (1993). **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993 'e)**. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Akbiyık, S. (1984). **Sekiz Yıllık İlköğretim Okullarının Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar**. Ankara: Yüksek Lisans Tezi (kendi yayını).
- Başaran, İ.E. (1974). **Türkiye'de Zorunlu Öğrenim Sorunları ve Çözüm Yolları**. Ankara: Doktora Tezi (kendi yayını).
- Başaran, İ.E. (1982). **Temeleğitim ve Yönetimi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Başaran, İ.E. (1984). **Yönetime Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Başaran, İ.E. (1988). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Başaran, İ.E. (1989). **Yönetim**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Başaran, İ.E. (1993). **Türkiye Eğitim Sistemi**. Ankara: Gül Yayınevi.
- Balcı, A. (1993). **Etkili Okul Kuram Uygulama ve Araştırma**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. - Hasan Şahin. (1993). "Öğretmen, Yönetici, Veli ve Müfettişlerin İlk Okul Programı Hakkındaki Görüşleri", **Eğitim ve Bilim** Cilt 17, Sayı 88.
- Baloğlu, Z. (1990). **Türkiye'de Eğitim**. İstanbul: Tüsiad Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1989). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Cicioğlu, H. (1985). **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Orta Öğretim (Tarihi Gelişimi)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:140.
- Koçer, H. A. (1981). **Türk Milli Eğitim Teşkilatı I**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları No:103.
- Kaya, Y. K. (1981). **İnsan Yetiştirme Düzenimiz Politika, Eğitim, Kalkınma**. Ankara: Erk Basımevi.
- Karasar, N. (1991). **Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Ankara: Kendi Yayını.
- M.E.B. (1975). **IX. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1975). **X. Milli Eğitim Şurası**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1983). **İlköğretim Okulu Klavuzu**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:255.

- M.E.B. (1989). **XII. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1991). **III. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1991). **VII. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1991). **VIII. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1991). **X. Milli Eğitim Şurası**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1992). **İlköğretim Kurumları Yönetmeliği**. Ankara: Tebliğler Dergisi, Cilt 55, Sayı 2354.
- M.E.B. (1993). **TBMM 1994 Yılı Bütçe Raporu**. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası.
- M.E.B. (1993). **Hükümet Programlarında Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tekışık, H. H. (1988). **Yeni-Açıklamalı İlk Okul Yönetmeliği ve Mevzuatı**. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Tekışık, H. H. (1989). **İlköğretimde Yönetim İşleri ve Uygulaması**. Ankara: Rehber Yayınları.
- Taymaz, H. (1989). **Uygulamalı Okul Yönetimi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Thorndike, R. (1982). **Applied Psychometrics**. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Turgut, F. (1988). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Varış, F. (1989). **Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

EK 1

İLKÖĞRETİM OKULU HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

SINIFLAR

DERSLER	1	2	3	4	5	6	7	8
TÜRKÇE	12	12	12	6	6	6	6	6
MATEMATİK	5	5	5	5	5	4	4	4
HAYAT BİLGİSİ	6	6	6	-	-	-	-	-
FEN BİLGİSİ	-	-	-	4	4	4	4	4
SOSYAL BİLGİLER	-	-	-	3	3	-	-	-
MİLLİ TARİH	-	-	-	-	-	2	2	-
MİLLİ COĞRAFYA	-	-	-	-	-	2	2	-
VATANDAŞLIK BİLGİSİ	-	-	-	-	-	-	-	2
T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	-	-	-	-	2
YABANCI DİL	-	-	-	-	-	3	3	3
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	-	-	-	2	2	2	2	2
RESİM-İŞ	2	2	2	2	2	1	1	1
MÜZİK	2	2	2	2	2	1	1	1
BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2	2	2	2	2
İŞ EĞİTİMİ	-	-	-	3	3	3	3	3
ÇEVRE, SAĞLIK, TRAFİK, OKUMA	1	1	1	1	1	-	-	-
T O P L A M	30	30	30	30	30	30	30	30

NOT:

1- Öğrenci kişilik hizmetlerini yürütmek üzere öğretim programına alınan rehberlik ve eğitici çalışmalar, haftalık ders saatleri dışında yürütülür. Rehberlik ve eğitici çalışmalar ile ilgili faaliyetleri yürüten öğretmenlere bu görevlerine karşılık haftada üç saat üzerinden ücretli ek ders görevi verilir ve ücret ödenir.

2- "Çevre, Sağlık, Trafik, Okuma" dersi birinci hafta Çevre, ikinci hafta Sağlık, üçüncü hafta Trafik, dördüncü hafta Okuma, beşinci hafta tekrar Çevre'den başlamak üzere dönüşümlü olarak okutulacaktır.

KAYNAK: Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 12 Eylül 1994, 2414, s.693.

EK 2

Sayın Öğretmen;

Bu anket, ilk öğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin ilk öğretim okullarının planlanmasına, örgütlenmesine, öğretim programlarına ve yönetimine ilişkin görüşlerini; bu boyutlar çerçevesinde sorunlarını saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Toplanacak bilgiler Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü "Eğitim Programları ve Öğretimi" Anabilim dalında yapmakta olduğum yüksek lisans tez çalışmamda kullanılacaktır. Bu bilgiler kişilerle ilgili olmadığı için ve kesinlikle bilimsel amaç dışında kullanılmayacağı için ankete adınızı yazmanız gerekmemektedir.

Anketin ikinci bölümünde 40 soru yer almaktadır. Sizin yapacağınız şey soruyu okuduktan sonra, size en uygun gelen cevabı seçerek dereceli ölçekte işaretlemektir.

Araştırmanın amacına ulaşması, büyük ölçüde sizin bu anketi eksiksiz ve içtenlikle doldurmanıza bağlı olacaktır.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Hülya ATEŞ
Pamukkale Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Araştırma Görevlisi

**ANKET
I. BÖLÜM**

1-Görev yaptığınız okul

2-Kaç yıllık öğretmensiniz?.....

3-Kaç yıldır bir ilk öğretim okulunda görev yapmaktasınız.....

4-Branşınız.....

5-Cinsiyetiniz.....

6-Mezun olduğunuz okulu işaretleyiniz :

- a. İlk Öğretmen Okulu
- b. 2 Yıllık Eğitim Yüksek Okulu
- c. 3 Yıllık Eğitim Enstitüsü
- d. 4 Yıllık Yüksek Okul ve Fakülte

7-Kurumunuzdaki görev türünüzü işaretleyiniz :

- a. Müdür
- b. Müdür Yardımcısı
- c. İlk okul Öğretmeni
- d. Orta Okul Öğretmeni

II.BÖLÜM

İlk öğretim okuluna ilişkin olarak aşağıda öne sürülen görüşlere ne derecede katılıyorsunuz?

		Hiç	Az	Çok	Pek çok
1-	Tüm iş görenler takım ruhu içinde çalışmaktadır.				
2-	Eğitim araç ve gereçleri yetersizdir.				
3-	Tüm öğretmenler istediklerinde yöneticilerle görüşebilirler.				
4-	Yöneticilerin eğitim yönetimi formasyonu alması gerekir.				
5-	İlk okul programı ile orta okul programı kaynaşık değildir.				
6-	Her öğretim yılında alınacak öğrenciler gözönünde tutularak gerekli hazırlıklar yapılıyor.				
7-	Küçük sınıflarda, az öğrenci gruplarıyla ders yapmak başarıyı artırır.				
8-	Yapılan yönetim planı, zamanla ortaya çıkan kusurları gidermek ve yeniliklere kapısını açmak için geliştirilmeye elverişli değildir.				
9-	Yönetici ve öğretmenler, öğrencileri değişme ve gelişmeye teşvik edici davranış göstermektedir.				
10-	Yöneticiler eğitim yönetimi alanında yeterli değildir.				
11-	Okulun hedef ve amaçları ile ilk öğretimden neler beklendiği konusunda yöneticiler ile öğretmenler arasında görüş birliği sağlanmıştır.				
12-	Kaynaklar (elektrik, ders araç-gereçleri, ışık) akılcı bir biçimde kullanılıyor.				
13-	Öğretmenler sık sık zümre toplantısı düzenlemelidir.				
14-	Programlar temel yurttaşlık bilgilerini vermektedir.				
15-	Öğretmenler kendileri ile ilgili kararlara katılamamaktadır.				
16-	Programlar öğrenciyi üst öğrenime iyi bir şekilde hazırlamaktadır.				
17-	Programlar ile öğrencinin yetenekleri saptanıp geliştirilememektedir.				
18-	Branş öğretmenlerini, branş müfettişleri teftiş etmelidir.				
19-	Programdaki iş eğitimi dersi amacına ulaşamamaktadır.				
20-	Programdaki iş eğitimi dersinin süresi uzundur.				
21-	Öğretmenlerin hepsi eğitsel kol çalışmalarına istekli olarak katılmaktadır.				
22-	Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarından geçmeleri gerekmektedir.				
23-	Programlar öğrenciyi bir mesleğe hazırlayamamaktadır.				
24-	Planlama hizmetlerinin bir uzman tarafından yapılması gerekmektedir.				

		Hiç	Az	Çok	Pek Çok
25-	Görevler müdür tarafından eşit olarak paylaştırılmamaktadır.				
26-	Yöneticiler okuldaki öğretmenler tarafından demokratik yollarla seçilmelidir.				
27-	Programda gereksiz tekrarlar vardır.				
28-	Üniversitelerin ilgili bölümlerinin sekiz yıllık ilköğretim okullarının yeniden düzenlenmesi çalışmaları yapmaları gerekir.				
29-	Yönetici olmak için öğretmen olmak yeterlidir. Ayrıca, yönetici eğitimi gereksizdir.				
30-	Programdaki iş eğitimi dersi öğrencinin ilgisini çekecek düzeyde değildir.				
31-	İlköğretim okulu teftiş sistemi yeterlidir.				
32-	Programlar her dersin ayrı ayrı hedefleri ve bunlara uygun davranışlar olarak düzenlenmelidir.				
33-	Yaratıcı düşünen öğrenciler, öğretmenleri tarafından ödüllendirilmelidir.				
34-	İlköğretim okulundaki düzenlemeler sınıftaki öğretimi kolaylaştırıcı nitelikler göz önünde tutularak yapılmalıdır.				
35-	Öğretim yılı sonunda, yıl içinde yapılanların bir raporla yazılması gerekmez.				
36-	Programlar öğrencinin düşünme ve sorun çözüme yeteneğinin gelişmesini sağlar.				
37-	İş eğitimi dersinde yapılan çalışmalar öğrenciyi gelecekte seçeceği teknik bir meslek dalında gerekli olacak temel bilgi ve becerileri kazandırmaya yeterli değildir.				
38-	İlköğretim okullarının, öğrencileri hem hayata hem de bir üst öğrenime hazırlama amacı, velilerce bilinmektedir.				
39-	İlköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler bu okulu seçerken okulun amaçlarını öğrenip bilinçli bir seçim yapmaktadır.				
40-	Rehberlik hizmetleri faaliyetleri yeterli düzeyde değildir.				

Anket soruları içinde yer almayan ve sizce önemli olan sorunları aşağıya yazmanızı rica ediyorum.

EK 3

T.C.
DENİZLİ İLİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Bölümü : KÜLTÜR
Sayı : 010/ 1242
Konu : Anket Uygulanması.

DENİZLİ

24 MAYIS 1994

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın 3.5.1994
günlü ve B.30.2.PAÜ.0.36.00.01/221-601 sayılı yazısında;

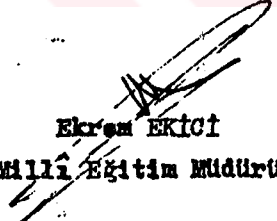
Fakülte Araştırma Görevlisi Hülya ATEŞ'in aşağıda belirtilen ilköğretim
Okullarında " Yüksek Lisans Tezi " çalışması yapmak istediği belirtilmektedir.

Fakülte Araştırma Görevlisi Hülya ATEŞ'in aşağıda belirtilen ilköğretim
Okullarında " Yüksek Lisans Tezi " çalışması yapmak istemesi Müdürlüğümüzce
uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğini tenziplerinize arz
ederim.

EKLERİ :

- 1- Yazı
- 2-Form(3 Sayfa)

Ekrem EKİCİ
Milli Eğitim Müdürü

UYGUNDUR.
4./05/1994

T. Celaleddin ERAN
Vali Yardımcısı
Vali Adına.

Okulların Adı :

- 1-Hulusi Kulaklı İlköğretim Okulu
- 2-Ali Bayral İlköğretim Okulu
- 3-Fatih İlköğretim Okulu

T.C.
DENİZLİ İLİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Bölümü : Kültür

Sayı : 010/ 12516
Konu : Hülya ATEŞ.

DENİZLİ

5 MAYIS 1994

PANUKKALE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA
DENİZLİ

İLGİ : 3.5.1994 gün ve B.30.2.PAÜ.O.36.00.01/221-601 sayılı yazınız.

Fakülteniz Araştırma Görevlisi Hülya ATEŞ'in İlköğretim Okullarında "Yüksek Lisans Tezi" çalışması yapmak istemesi ile ilgili Valilik Makamının 4.5.1994 gün ve 010/12423 sayılı Onayı ilişikte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

MÜDÜR ADINA

EKİ : Onay(1 âdet)

A. KUTLU DAĞ
Serif KUTLU DAĞ
Şube Müdürü

06.5.1994
249
221

NOT: Verilen cevaplarda yazımın tarihi, numarası ve bölümü belirtilmelidir.